
JÄTELAUTAKUNTIEN KÄYTÄNNÖT

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Kestävän kehityksen koulutusohjelma

Forssa, 29.4.2013

Kirsi Janatuinen

FORSSA
Kestävän kehityksen koulutusohjelma

Tekijä	Kirsi Janatuinen	Vuosi 2013
Työn nimi	Jätelautakuntien käytännöt	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä oli tavoitteena selvittää jätelautakuntien käytäntöjä. Käytäntöjen selvittämisessä perehdyttiin jätelautakuntien muodostumiseen ja toimintaan. Työn toimeksiantajana toimi Forssan kaupunki.

Teoriaosuudessa keskitytään pääosin kunnan järjestämään jätehuoltoon, siinä oleviin velvoitteisiin ja viranomaistehtävään. Yksi keskeisimmistä aiheista on kunnan jätehuoltoviranomaisen muodostuminen jätehuoltoyhtiön osakaskuntien kesken joko yhteisenä toimielimenä tai kuntayhtymänä. Sekä teoriaosuudessa että tutkimusosuudessa keskitytään näistä kahdesta yhteiseen toimielimeen, jona jätelautakunnat toimivat.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kyselytutkimusta. Tutkimuksessa korostuu kvalitatiivinen eli laadullinen ote, sillä iso osa tutkimusaineistosta saatiin avoimilla vastauksilla. Kvantitatiivista otetta edustaa tulosten esiintuonti prosenttimäärinä ja niiden mukaan muodostetut kuvaajat. Kyselytutkimus toteutettiin syksyllä 2012.

Kyselyn vastausprosentiksi saatiin 73,3. Kyselyssä saatiin edustava otos. Käytäntöjen määrittelyssä hyödyllisimpiä tuloksia tuli esiin päätöksenteossa, viranhaltijan tehtävissä ja yhteistyössä jätehuoltoyhtiön kanssa. Jätelautakunnat saavat tietoperustaa päätöksentekoa varten jätehuoltoyhtiöiltä. Jätelautakuntien aloittamisessa koetuista haasteista oli löydettävissä seikkoja, joihin paneutumalla jätelautakuntien toimintaa voi kehittää. Keskeisenä seikkana nousi esiin kuntayhteistyön tarpeellisuus.

Avainsanat jätelautakunta, kunnan jätehuoltoviranomainen, kunnan järjestämä jätehuolto

Sivut 31 s. + liitteet 6 s.

Forssa
Degree Programme in Sustainable Development

Author	Kirsi Janatuinen	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	Practices of waste boards	

ABSTRACT

The aim in this thesis was to find out practices of waste boards. To find them out, waste boards' formation and function needed to be familiarized with. The ordering party of the thesis was the town of Forssa.

In the theory part of the thesis, the main focus is put on waste management organized by the municipality, obligations involved within and the authoritative task. One of the key topics is the formation of the municipality's waste management authority within the group of the municipalities which own together a company to carry out the service task of waste management. There are two ways, either a federation of municipalities or a common decision element. Both in the theory part and research part the focus is put on waste board as a common decision element instead of a federation of municipalities.

The research method was a questionnaire study. The qualitative approach is emphasized for big part of the research material was gained by open answers. The quantitative approach is used when results are showed with percentages and graphs formulated by them. The questionnaire study was carried out in autumn 2012.

The response rate of the questionnaire was 73.3. It can be said there was a representative sample. In defining the practices most useful results were gained from decision making, the office holder's assignments and cooperation with the waste management company. Waste boards get background information in decision making from waste management companies. Challenges faced in the starting of waste boards gave matters which can help to develop waste boards' activity. The cooperation between municipalities came out as a central matter.

Keywords waste board, municipality's waste management authority, waste management organized by municipality

Pages 31 p. + appendices 6 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	JÄTELAIN VAIKUTUS KUNNAN JÄTEHUOLTOON.....	2
2.1	Etusijajärjestys jätehuollossa.....	2
2.2	Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto.....	3
2.3	Kunnan toissijainen velvollisuus järjestää jätehuolto	4
2.4	Kunnan jätehuoltoviranomainen	4
2.4.1	Jätteenkuljetus	5
2.4.2	Jätetaksa ja jätemaksu.....	7
2.4.3	Poikkeus kunnan järjestämästä jätehuollosta	8
3	KUNTIEN YHTEISTOIMINTA	8
4	JÄTELAUTAKUNTA JÄTEHUOLTOVIRANOMAISENA.....	9
4.1	Jätelautakunnan perustaminen sopimuksella	10
4.2	Johtosääntö	11
4.3	Hallintosääntö.....	12
4.4	Tehtävien eriyttäminen jätehuollossa.....	12
4.5	Muodostuminen.....	12
4.6	Viranhaltija.....	13
4.7	Asian ottaminen ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.....	14
5	TYÖN TOIMEKSIANTAJA	14
6	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	15
6.1	Tutkimuksen rajaus	15
6.2	Tutkimuskysymykset	15
6.3	Tutkimusmenetelmät.....	15
6.4	Kyselylomakkeen laadinta	16
6.5	Kysely kuntien yhteisille jätelautakunnille	16
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET JA POHDINTA.....	17
7.1	Jätelautakunnan perustaminen.....	17
7.2	Jätelautakunnan edustus ja jäsenmäärä	19
7.3	Otto-oikeuden käyttäminen	20
7.4	Päätöksenteko ja viranhaltijan tehtävät	21
7.5	Jätelautakunnan kustannukset	22
7.6	Yhteistyö toiminta-alueen jätehuoltoyhtiön kanssa	22
7.7	Jätelautakunnan toiminnan aloittaminen.....	24
7.8	Kuntaliitokset	25
7.9	Vapaa sana.....	26
7.10	Ennen jätelain uudistusta perustetut jätelautakunnat	27
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	27
	LÄHTEET	29

Liite 1 KYSELYLOMAKE
Liite 2 SAATE

1 JOHDANTO

Jätelaki velvoittaa kuntia määrittelemään toimielimen, joka toteuttaa kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävää. Jos kunnilla on yhteisesti omistama jätehuolto-yhtiö toteuttamassa jätehuollon palvelutehtävää, näillä kunnilla tulee olla joko yhteinen toimielin tai kuntayhtymä toteuttamassa kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävää. Tällöin kuntien tulee toteuttaa kuntien yhteistoimintaa jätehuoltoviranomaisen toteuttamisessa.

Toimielin on yleensä lautakunta, sillä kuntien viranomaistehtäviä yleisesti toteutetaan lautakunnissa. Kuntayhtymä on myös raskaampi toteuttaa. Tässä opinnäytetyössä kuntien yhteisellä toimielimellä tarkoitetaan jätelautakuntaa käsitteen yleistymisen seurauksena. Jätelautakunta liitetään yhden kunnan hallintoon. Tätä kuntaa kutsutaan isäntäkunnaksi. Jätelautakuntaan voidaan valita jäseniä sopimuskunnista.

Jätelautakuntia on perustettu vapaaehtoisesti jo ennen jätelain uudistumista toteuttamaan jätehuolto-yhtiön osakaskuntien puolesta jätehuollon viranomaistehtävää. Ennen velvoitetta toteuttaa yhteistä jätehuoltoviranomaista kuntien päätöksenteko oli toisistaan erillään. Sen oli havaittu vaikeuttavan ja hidastavan toimintaa. Yhteisen toimielimen perustamisen perusteluna on, että kuntien jätehuolto-yhteistyö tehostuisi yhteisen toimielimen myötä.

Työn toimeksiantajalla Forssan kaupungilla heräsi kiinnostus selvittää, miten jätelautakunnat toimivat, mitkä ovat niiden käytännöt. Työn tutkimusosuudessa selvitetään siten jätelautakuntien käytäntöjä. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kyselytutkimusta. Tutkimuskysymykset koskevat laajalaisesti jätelautakuntaa tarkoituksenaan selvittää, miten lainsäädäntö on vaikuttanut jätelautakunnan perustamiseen ja toimintaan sekä eroavatko tehtävät ennen ja jälkeen jätelain uudistuksen perustetuilla jätelautakunnilla. Lisäksi kysymyksiä on yhteistyöstä jätehuolto-yhtiön kanssa, jätelautakunnan päätöksenteosta ja viranhaltijalle delegoiduista tehtävistä.

Työ koostuu teoria- ja tutkimusosuudesta. Teoriaosuudessa käsitellään jätelain myötä tulleita muutoksia liittyen ennen kaikkea kunnan jätehuoltoviranomaiseen ja kunnan vastuulla olevaan jätehuoltoon. Lisäksi tuodaan esiin jätelautakunta käsitteenä ja mitä jätelautakuntien perustamiseen ja toimintaan liittyy. Teoriaosuudessa selvitetään myös, mitä kuuluu kunnan jätehuoltoviranomaisen päätöksentekoon ja miten kuntien yhteistoimintaa toteutetaan kuntalain mukaisesti. Työn toimeksiantaja tuodaan esiin viidennessä luvussa. Tutkimustehtävästä ja tutkimuksen toteutuksesta kerrotaan kuudennessa luvussa. Seitsemäs ja kahdeksas luku sisältävät tutkimustulosten käsittelyn, analysoinnin ja johtopäätökset.

2 JÄTELAIN VAIKUTUS KUNNAN JÄTEHUOLTOON

Uudistettu jätelaki astui voimaan 1.5.2012. Uudistuksia tehtiin monia. Tässä luvussa tuodaan esiin keskeisimpiä uudistuksia kunnan järjestämän jätehuollon kannalta.

Jätelain kanssa samanaikaisesti astui voimaan myös valtioneuvoston asetus jätteistä (179/2012) ja muutokset ympäristönsuojelulakiin (647/2011) sekä ympäristönsuojeluasetukseen (180/2012) (Ympäristöministeriö 2012). Valtioneuvoston asetus jätteistä sisältää tavoitteita kierrättämisen edistämiseksi. Yhdyskuntajätteestä on tavoitteena kierrättää vähintään 50 painoprosenttia 1.1.2016 mennessä (Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012 14.3 §). Rakennus- ja purkujätteestä on tavoitteena hyödyntää vähintään 70 painoprosenttia vuonna 2020 valmistelemalla jäte uudelleen käyttöön tai kierrättämällä (Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012 16.3 §). Tavoitteiden saavuttamiseen pyritään velvollisuudella noudattaen etusijajärjestystä, jätteiden erilläänpitovelvollisuudella ja jätteen hylkäämis- ja vaaranaiheuttamiskielloilla (Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012 14.1 §). Jätteiden erilläänpitovelvollisuus tarkoittaa, että jätelaadut- ja lajit tulee pitää erillään, mistä valtioneuvoston asetus jätteistä antaa tarkennuksia (Jätelaki 646/2011 15.1 §).

2.1 Etusijajärjestys jätehuollossa

Jätelain uudistus vaikuttaa jätehuollon etusijajärjestykseen. Jätelain 8 § mukaan (JäteL 646/2011) kaikessa toiminnassa tulee noudattaa etusijajärjestystä. Kotitalouksia etusijajärjestys velvoittaa niiden mahdollisuuksien mukaan. Erityisesti etusijajärjestyksen noudattaminen velvoittaa toiminnanharjoittajia ja kunnallisia toimijoita. (Ympäristöministeriö 2012.)

Toiminnanharjoittajalle asetetaan vaatimuksia ympäristölupaprosessissa. Materiaalien käytön tehokkuus ja etusijajärjestyksen huomioiminen jätteiden käsittelyssä on tuotava esiin ympäristölupaa haettaessa. (Ympäristöministeriö 2012.) Jätteen erilliskeräys on etusijajärjestyksen mukaista. Kunnan tulee jätehuoltoa järjestäessään huolehtia mahdollisuudesta siihen. (Eränkö 2011a, 6.) Esimerkiksi jätemaksun on mahdollisuuksien mukaisesti kannustettava etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon (JäteL 646/2011 78.2 §).

Etusijajärjestystä tulee noudattaa kaikissa Euroopan Unionin (EU) jäsenmaissa. EU:n jätedirektiivin myötä etusijajärjestyksestä säädetään kansallisesti jätelaissa. (Ympäristöministeriö 2012.) Ensisijaisena tavoitteena on syntyvän jätteen määrän ja sen haitallisuuden vähentäminen. Jätettä muodostuessa on ensisijaisesti pyrittävä valmistamaan jäte uudelleen käyttöä varten ja toissijaisesti sen kierrätykseen. Jos uudelleen käyttö ja kierrätys eivät ole toteutettavissa jätteen osalta, se tulee hyödyntää muuten. Hyödyntämisestä on muun muassa jätteen polttaminen. Vasta jos jätteen hyödyntäminen ei ole mahdollista, jäte menee loppukäsittelyyn. (JäteL 646/2011 8.1 §.) Loppukäsittelyä ovat esimerkiksi jätteen sijoittaminen kaatopaikalle tai pysyvä säiliövarastointi kaivoksissa (Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012 Liite 2).

2.2 Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Kunnilla on velvoite järjestää jätehuoltoa. Jätehuollon järjestämisvelvoite sisältää vakinaisten ja vapaa-ajan asuntojen, asuntoloiden sekä muutoin asumisessa syntyvän jätteen jätehuollon järjestämisen. (JäteL 646/2011 32.1,1 §.)

Yhdyskuntajätteen määritelmä lisättiin jätelakiin uudistuksen yhteydessä. Yhdyskuntajäte on jätettä, joka syntyy asumisessa. Jos jäte vastaa laadultaan samaa kuin asumisessa syntyvä jäte hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa, rinnastetaan se myös yhdyskuntajätteeksi. (JäteL 646/2011 6.1, 2 §.) Yhdyskuntajätteeseen lasketaan myös sako- ja umpikaivolietteet, jotka muodostuvat asumisessa (JäteL 646/2011 6.1, 2 §). Sako- ja umpikaivolietteet lisättiin yhdyskuntajätteen määritelmään jätelakia uudistettaessa tarkentamaan määritelmää. Hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvät lietteet ovat yhdyskuntajätettä, jos ne voidaan rinnastaa samantyyppisiksi asumisessa syntyvien sako- ja umpikaivolietteiden kanssa. (Eränkö, sähköpostiviesti 8.1.2013.)

Yhdyskuntajäte, joka yhdistyy alueellisessa putkikeräysjärjestelmässä muuhun kunnan järjestämisvastuulla olevaan jätteeseen, lasketaan kunnan jätehuollon järjestämisvelvoitteeseen (JäteL 646/2011 32.1, 5 §). Lisäksi kunnan järjestämisvelvoitteeseen kuuluu julkisten toimijoiden jätehuollon järjestäminen. Tähän kuuluvat julkisoikeudellisten yhteisöjen, kuten valtion, kunnan tai seurakunnan tuottama yhdyskuntajäte. (JäteL 646/2011 32.1, 3 §.) Uutena säännöskohtana jätelakiin lisättiin, että kunnalla on velvollisuus toteuttaa myös sosiaali- ja terveystoiminnassa sekä koulutustoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuolto (JäteL 646/2011 32.1, 2 §). Jätteen järjestämisvastuulle on siirtymäkausi 1.6.2014 asti (Eränkö 2011a, 6).

Jätehuollon järjestämisvelvoite kunnilla laajeni jätelain uudistuksen myötä. Säännös vaikuttaa sekä julkisiin että yksityisiin sosiaali- ja terveystoimintoihin ja koulutustoimintaan. Ennen jätelain uudistumista kunnilla oli vastuu vain julkisten sosiaali- ja terveystoimintojen ja koulutustoiminnan yhdyskuntajätehuollon järjestämiseen. Kunnat kuitenkin ostavat palveluja yksityisiltä, joten järjestämisvastuun selkeyttämiseksi kunnan velvollisuus laajennettiin kattamaan kaikki sosiaali- ja terveystoimintojen sekä koulutustoiminnan yhdyskuntajäte. (HE 199/2010 vp, 83–84.)

Kunnan on järjestettävä liikehuoneistojen yhdyskuntajäte, kun se kerätään kiinteistöllä yhdessä asumisessa, sosiaali- ja terveystoiminnassa, koulutustoiminnassa tai julkisoikeudellisten yhteisöjen tai yhdistysten kanssa (JäteL 646/2011 32.1, 4 §). Näitä liikehuoneistoja kutsutaan käytännön tasolla kivijalkayrityksiksi. Kivijalkayrityksien jätehuolto ei ole suoraan kunnan järjestämisvastuulla. Kun niiden yhdyskuntajäte soveltuu kerättäväksi samassa keräysvälineessä kiinteistönhaltijan kanssa ja kiinteistönhaltija ja yritys ovat sopineet käyttävänsä samaa keräysvälinettä, jätehuolto järjestetään kunnan velvollisuutena. Riippuen kivijalkayrityksestä voi olla tarpeen selvittää jätelaitokselta, että yrityksen jäte yhdyskuntajätteenä soveltuu samaan keräysvälineeseen kiinteistönhaltijan kanssa, jotta jätteet voidaan myös kuljettaa ja käsitellä yhdessä. (Eränkö, sähköpostiviesti 8.1.2013.)

Vaarallisten jätteiden osalta kunnan järjestämisvastuuseen kuuluvat vain asumisessa ja maa- ja metsätaloudessa syntyvien vaarallisten jätteiden käsittely ja vastaanotto. Maa- ja metsätaloudesta tulevat vaaralliset jätteet ovat kuitenkin kunnan järjestämisvastuulla vain, jos määrät pysyvät koh- tuullisina. (JäteL 646/2011 32.2 §.)

Jos jäte viedään tuottajan tai jakelijan järjestämään jätehuoltoon, kunnalla ei ole velvoitteita jätteen jätehuollon järjestämiseen (JäteL 646/2011 32.3 §). Tuottajiin vaikuttavaan tuottajavastuuseen lukeutuvia jätejakeita ovat ”moottorikäyttöisen ja muun ajoneuvon tai laitteen renkaat – –”, ”henki- löautot, pakettiautot ja niihin rinnastettavat muut ajoneuvot – –”, ”sähkö- ja elektroniikkalaitteet – –”, ”paristot ja akut – –”, ” sanomalehdet, aika- kauslehdet, toimistopaperit ja muut niihin rinnastettavat paperituotteet – – ” sekä ”pakkaukset – –”. Pakkausten osalta tuottajan liikevaihto vaikuttaa miten tuottajavastuuta sovelletaan tuottajaan. (JäteL 646/2011 48 §.)

Tuottajavastuuseen liittyvät kohdat sitovat 1.5.2013 alkaen muiden kuin pakkausten vastaanoton osalta. Pakkausten vastaanottojärjestelmää on alettava toteuttaa kahden vuoden kuluessa jätelain voimaantulosta. (JäteL 646/2011 152.2 §.) Pakkausjätteen alueverkoston toteuttaminen sai siten kehitysaikaa toukokuulle 2014 (Suomen Kuntaliitto 2012b).

2.3 Kunnan toissijainen velvollisuus järjestää jätehuolto

Jätelakiin lisättiin sitä uudistettaessa pykälä koskien toissijaista velvolli- suutta jätehuollon järjestämisessä. Velvollisuudella tarkoitetaan, että kunta järjestää elinkeinoelämän jätehuoltoa, jos toimijat tarvitsevat sitä. Jos markkinoilla ei ole jätehuoltoa tarjoavia palveluita ja elinkeinoelämän jä- tehuollon hoitaminen soveltuu kunnan jätehuoltojärjestelmässä, kunnan tulee järjestää jätehuolto. (Eräkö 2011a, 3.)

Toissijaisen jätehuollon järjestämisvelvoitteella pyritään siihen, että elin- keino toiminnassa syntyvät yhdyskuntajätteet ja tuotanto- tai teollisuusjät- teet saadaan käsittelyyn. Joissain tilanteissa kunnallinen jätehuolto voi olla ainoa vaihtoehto yritysten jätehuollon järjestämiselle. Suomessa on pitkät etäisyydet ja pienet jätemarkkinat. Esimerkiksi syrjäisemmillä seuduilla elinkeinoelämän mahdollisuus hyödyntää jätemarkkinoita ei saata onnistua kohtuudella. (Eräkö, sähköpostiviesti 8.1.2013.) Jätehuolto toteutetaan sopimuksella, jos jätehuoltopalvelun tarvitseminen on luonteeltaan jatku- vaa ja säännöllistä. Sopimus sitoo osapuolia korkeintaan kolme vuotta ker- rallaan. (JäteL 646/2011 33 §.)

2.4 Kunnan jätehuoltoviranomainen

Jätelain uudistus vaikuttaa kunnan jätehuoltoviranomaisen määrittelyyn. Kunta on velvoitettu määrittelemään toimielin, joka toteuttaa kunnan jäte- huoltoviranomaisen tehtävää. (Eräkö 2011a, 1.) Kunnan jätehuoltoviran- omaisen tulee toteuttaa kunnan vastuulle kuuluvat jätelain mukaiset jäte-

huollon viranomaistehtävät (JäteL 646/2011 23.1 §). Kunnan hallintosäännössä tai erillisessä johtosäännössä tulee olla määritelmä kunnan jätehuoltoviranomaisesta, missä tulee esiin, että kunnan vastuulla olevat jätelain mukaiset viranomaispäätökset ovat toimielimen alaisia. Määritelmä tehdään kunnan valtuuston päätöksellä. (Eränkö 2011a, 1.)

Kunnan jätehuoltoviranomaisen päätäntävaltaan kuuluvat muun muassa jätehuoltomääräyksien hyväksyminen ja päättäminen jätehuoltomääräyksien poikkeamisista (Eränkö 2011a, 1). Jätehuoltomääräyksillä annetaan määräyksiä muun muassa yhdyskuntajätteen lajittelusta, keräyksestä ja kuljetuksesta. Jätehuoltomääräykset voivat koskea kuntaa tai sen osaa. (JäteL 646/2011 91.1 §.) Esimerkiksi Ekorosk Oy:n alueella jätehuoltomääräyksissä mainitaan muun muassa, millaiset keräysvälineet kiinteistöillä tulee olla ja milloin ne tulee tyhjentää (tyhjennysväli) sekä miten jätteenkuljetus toteutetaan (Pohjanmaan jätelautakunta n.d). Jätehuoltomääräykset siten tarkentavat, miten jätehuoltoa on toteutettava. Jätehuoltomääräyksistä voidaan antaa poikkeuksia yksittäistapauksissa. Poikkeuspäätöksen tekee kunnan jätehuoltomääräyksissä mainittu viranomainen. (JäteL 646/2011 91.3 §.)

2.4.1 Jätteenkuljetus

Jätehuoltoviranomaisen toimintaan kuuluu päätöksenteko jätteenkuljetusjärjestelmän käytöstä (Eränkö 2011a, 1). Jätelaissa annetaan kaksi vaihtoehtoa toteuttaa kunnan vastuulle kuuluva jätteenkuljetus. Molemmissa tapauksissa kunnan tulee huolehtia, että jätteenkuljetus toteutuu kiinteistöittäin kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta. Tosin jos alueen kulkuyhteydet ovat hankalat, jätteen haltijoita on vähän tai jätettä on vähän kuljetettavaksi, kunnalla on mahdollisuus päättää, ettei alueella toteuteta kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta. (JäteL 646/2011 35 §, 36 §, 37 §.) Tällöin kunta järjestää alueellisia vastaanotto paikkoja (JäteL 646/2011 41.1 §). Kuitenkin, jos ympäristö- tai terveyssyyt edellyttävät, kuljetus järjestetään kiinteistöittäin (JäteL 646/2011 35.4 §).

Kunnan vastuulle kuuluvan jätteen kuljetusta toteutetaan kunnan järjestämänä ja kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena (Eränkö 2011a, 4). Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteen kuljettaa kunta tai kunnan lukuun toimiva jätteen kuljettaja (JäteL 646/2011 36.2 §). Kuljetuspalvelu hankitaan kilpailuttamalla yksityisiä kuljetusyhtiöitä hankintalainsäädännön mukaisesti (HE 199/2010 vp, 38). Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistön haltija tekee sopimuksen jätteen kuljettajan kanssa itse (JäteL 646/2011 37.1 §). Molemmissa tapauksissa jäte tulee toimittaa kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan (JäteL 646/2011 35.3 §).

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus voi kunnan päätöksellä koskea lajiltaan tai laadultaan tietyntyyppistä jätettä (JäteL 646/2011 37.2 §). Jätteenkuljetuksessa yhdistelmänä voi olla esimerkiksi, että kunta järjestää kuljetuksen muutoin paitsi sako- ja umpikaivolietteet ovat kiinteistönhaltijan järjestämänä kuljetuksena, jos se täyttää kiinteistönhaltijan järjestämän kuljetuksen edellytykset (Innala, sähköpostiviesti 5.3.2013).

Jätteenkuljetusjärjestelmissä oli hajontaa vuonna 2009. 128 kunnassa oli tuolloin käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus ja 134 kunnassa sopimusperusteinen jätteenkuljetus. Yli puolet (53 %) suomalaisista asuivat kunnissa, joissa oli käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus. (YmVM 23/2010 vp, 11.) Jätelaissa on jätelain uudistuksen myötä velvoite ottaa uudelleen käsittelyyn sopimusperusteiset jätteenkuljetukset (nykyisessä jätelaissa kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus) ja tehdä uudelleen päätös jätteen kuljetusjärjestelmän käytöstä (Eränkö 2011a, 4).

Jätelain mukaan pääsääntönä on jätteenkuljetus, joka toteutetaan kunnan järjestämänä (Nurmikolu & Innala 2013, 1). Jotta voidaan päättää sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen jatkumisen kiinteistön haltijan järjestämänä, jätelain 37 pykälän edellytysten on täytyttävä (Nurmikolu & Innala 2013, 2). Edellytyksiä ovat muun muassa, että kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen tulee edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa ja se tukee jätehuollon alueellista kehittämistä (JäteL 646/2011 37 §). Vaikka edellytykset täytyisivät, kunnan jätehuoltoviranomainen voi päättää ottaa kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen (Nurmikolu & Innala 2013, 3).

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle jätelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laiksi tuodaan esiin sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen yhteydessä havaittuja puutteita. Erityisesti valvonnan toteuttaminen, mihin jätteet on kuljetettu ja kuka on liittynyt jätteenkuljetukseen, oli ollut vaikeaa ja aikaa vievää. Lisäksi luotettavien tietojen saanti joko kuljetusyritykseltä tai kotitalouksilta oli ollut haasteellista. Valvonnan toteuttamisen vaikeus oli johtanut jätteiden omatoimiseen hävittämiseen. Siirryttäessä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen oli havaittu, että jotkut kiinteistöt eivät olleet toteuttaneet jätteenkuljetusta, siten kuin jätelaki edellyttää. (HE 199/2010 vp, 39.)

Kun kunta järjestää jätteenkuljetusta, kiinteistöjen liittyminen jätteenkuljetukseen ja mihin jätteet kuljetetaan varmistuvat jätteiden kuljetusta järjestettäessä. Lisäksi kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen puolesta puhuu kuljetusten logistiikan tehostuminen, kasvihuonekaasupäästöjen vähentyminen ja edullisuus verrattuna kiinteistön haltijan järjestämään kuljetukseen. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen oli todettu olevan jätteen haltijalle edullisempi kuin sopimusperusteinen jätteenkuljetus. Sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen, eli kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen, hyvinä puolina oli löydetty parempi asiakaslähtöisyys kuljetuspalveluiden tuottamisessa ja joustavuus. (HE 199/2010 vp, 39–40.)

Kunnissa, joissa uudelleen käsittely tulee tehdä, on tehtävä päätös ennen toukokuuta 2013. Jos päätetään vaihtaa jätteenkuljetus kunnan järjestämäksi, muutos ei voi toteutua aiemmin kuin kolmen vuoden kuluttua päätöksenteosta tai se toteutuu viimeistään viiden vuoden kuluessa jätelain voimaantulosta. (JäteL 646/2011 149.4 §.) Päätökseen liittyvän ajan on tarkoitettu suojaavan jätteenkuljetusyrittäjien asemaa, jos päätetään vaihtaa kunnan järjestämäksi jätteenkuljetukseksi sopimusperusteisesta (Eränkö 2011a, 4). Jätteenkuljetusjärjestelmien toimivuutta on seurattava. Jos

edellytykset eivät toteudu kiinteistön järjestämässä jätteenkuljetuksessa, tarpeen mukaan tehdään uusi päätös. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on seurattava, että se toteuttaa sen laatuvaatimukset. (Nurmikolu & Innala 2013, 4.)

Jätelautakunnan osakaskunnissa voi olla eri kuljetusjärjestelmät, mutta yksi yhtenäinen järjestelmä on pyrkimyksenä. Samoin yhteneväisyyteen pyritään taksoissa ja jätehuoltomääräyksissä. Eroavaisuuksia määräyksissä voi kuitenkin olla paikallisten olosuhteiden vuoksi. (Innala, sähköpostiviesti 5.3.2013.)

2.4.2 Jätetaksa ja jätemaksu

Jätehuoltoviranomainen hyväksyy jätetaksan ja maksuunpanee jätemaksut (Eränkö 2011a, 1). Kunnat perivät jätemaksua järjestämästään jätehuollosta. Jättemaksulla katetaan kustannukset, jotka syntyvät kunnan järjestämästä jätehuollosta. (JäteL 646/2011 78.1 §.) Jätelain uudistumisen seurauksena jätemaksuilla tulee kattaa kaikki kunnan järjestämän jätehuollon kustannukset. Ennen uudistumista jätemaksuilla katettiin pakollisesti vain kaatopaikkakustannukset. (Eränkö 2011a, 5.)

Jätetaksassa määräytyy käytössä olevat jätemaksut. Jätetaksan perusteella jätemaksut voidaan määrätä. Taksan tulee selventää kustannukset, jotka katetaan taksan mukaisilla jätemaksuilla. (Suomen Kuntaliitto 2012a.) Myös jätehuoltoviranomaisen, ja siten jätelautakunnan, kustannukset katetaan jätemaksulla (Suomen Kuntaliitto 2011). Jätehuoltoviranomainen käsittelee lisäksi jätemaksumuistutukset ja tekee päätökset jätemaksujen kohtuullistamisesta (Eränkö 2011a, 1).

Jätteen loppukäsittelystä peritään maksua, jolla tulee kattaa muun muassa

- loppukäsittelylaitoksen tai -paikan perustamisen
- sen käytön
- sen käytöstä poiston
- sen jälkihoidon
- jätteen käsittelytoiminnalta vaadittavan vakuuden kustannukset.

Jälkihoidon arvioidut kustannukset tulee sisällyttää maksuun vähintään 30 vuoden ajalta. (JäteL 646/2011 21 §.) Loppukäsittely on jätteen sijoittamista kaatopaikalle (JäteL 646/2011 6.1, 16 §).

Jättemaksua voidaan periä erillisenä perusmaksuna. Perusmaksuna voidaan määrätä jäteneuvontaan, rekisterin ylläpitoon ja muihin vastaaviin jätehuollon järjestämiseen liittyviin tehtäviin kohdistuvat kustannukset. Lisäksi perusmaksulla voidaan kattaa kustannukset, jotka aiheutuvat kunnalle vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottoaipaikkojen perustamisesta ja niiden ylläpidosta. (JäteL 646/2011 78.3 §.)

Rekisterillä tarkoitetaan kunnan jätehuoltoviranomaisen ylläpitämää rekisteriä (JäteL 646/2011 143.1 §). Siihen merkitään tiedot kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta. Jätteen kuljettajalla on velvoite antaa tiedot kiinteis-

töiltään kuljettamista jätteistä kunnan jätehuoltoviranomaiselle vähintään vuosittain. Tiedot sisältävät kiinteistöt, joilta kuljettaja on noutanut jätteitä ja kiinteistöjen jäteastioiden tyhjennyskerrat ja jätelajit. Jos kunnan jätehuoltoviranomainen katsoo tarpeelliseksi toiminnan seurannan kannalta, tiedot tulee esittää neljännesvuosittain. Kuljettajan vastuulle kuuluu myös laatia tiivistelmä kiinteistöiltä kerätyn jätteen määrästä ja sen toimituspaikoista kaikkien jätelajien osalta vuosittain. (JäteL 646/2011 39.2 §.) Kunnan jätehuoltoviranomainen on vastuussa ylläpitää jätteenkuljetusta koskevaa rekisteriä kirjaamalla siihen tiedot. Käytännön hoitoa voidaan teetää jätehuoltoyhtiöllä. (Suomen Kuntaliitto 2011.)

Jätelain uudistuminen vaikuttaa myös toissijaisen jätehuollon järjestämismallin jättemaksuun. Maksu on samalla tavalla julkisoikeudellista jättemaksua kuin kunnan vastuulle kuuluvassa jätehuollossa. Jätetaksassa tulee olla omat maksuperusteet myös toissijaisen jätehuollon järjestämiselle. (Eränkö 2011a, 3; Suomen kuntaliitto 2012c.) Jättemaksujen lisäksi muita julkisoikeudellisia maksuja kunnissa ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut (Suomen Kuntaliitto n.d.b).

2.4.3 Poikkeus kunnan järjestämästä jätehuollosta

Kunnan jätehuoltoviranomainen voi antaa poikkeuksen, jolla jätehuolto toteutetaan markkinoilta saatavilla palveluilla eikä kunnan toteuttamassa jätehuollossa. Toimialat, joihin tätä voidaan soveltaa, ovat sosiaali- ja terveyspalveluissa, koulutustoiminnassa sekä julkisoikeudellisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa tapauskohtaisesti hakemuksella. Poikkeus voidaan myöntää vain viideksi vuodeksi kerrallaan. Perusteluina soveltuvat kiinteistön muun jätehuollon järjestäminen ja etusijajärjestyksen mukaisesti vaihtoehto tuottaa paremman lopputuloksen. (JäteL 646/2011 42.1 §.) Jätteen haltijan tulee kuitenkin antaa tiedot jätehuoltonsa toteutuksesta kerran vuodessa kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Tiedoista tulee käydä ilmi toiminnassa syntyneen jätteen laji ja määrä sekä jätteen toimituspaikat ja käsittelytavat. (JäteL 646/2011 42.2 §.) Toimijat eivät ole täysin kunnan jätehuoltovastuun ulkopuolella.

3 KUNTIEN YHTEISTOIMINTA

Kunnat tekevät yhteistyötä toteuttaakseen kunnille kuuluvia tehtäviä. Kuntalain mukaisia yhteistyömuotoja tehdään sopimusperusteisesti. (Kuntal 365/1995 76.1 §.) Yhteistyö toteutuu siten, että kyseessä olevaa tehtävää toteuttaa yksi kunta muiden tai toisen kunnan puolesta tai kunnat perustavat tehtävää varten kuntayhtymän kuntien välisellä sopimuksella (Kuntal 365/1995 76.2 §).

Kun yksi kunta toteuttaa tehtävää muiden kuntien puolesta, on tapana kutsua käytäntöä isäntäkuntamalliksi. Mallissa kuntien yhteinen toimielin muodostetaan sopimuksen mukaisesti ja toimielin liitetään osaksi isäntäkunnan hallintoa. (Suomen Kuntaliitto n.d.a.) Sopimukseen osallistuvat kunnat voivat nimetä jäseniä yhteiseen toimielimeen (Kuntal 365/1995 77.1 §).

Kuntayhtymän perustaminen on lainsäädännön mukaan velvoitettua tiettyjen tehtävien järjestämisen osalta. Muun muassa erikoissairaanhoidossa (ErikoissairaanhoidoL 1062/1989 3 §) kunnan on kuuluttava sairaanhoitopiiriin kuntayhtymään. Spesifi laki velvoittaa siihen.

Kuntayhtymä perustetaan sopimuksella, jonka kuntien valtuustot hyväksyvät. Sopimusta kutsutaan perussopimukseksi. (KuntaL 365/1995 78.1 §.) Erona kuntayhtymän ja yhteisen toimielimen välillä on, että kuntayhtymä on oikeustoimikelpoinen ja kuntayhtymällä voi olla monia toimielimiä (KuntaL 365/1995 80 §, 81.2 §). Kuntayhtymä on kunnista erillinen oikeushenkilö (Eränkö, sähköpostiviesti 23.10.2012).

Kuntien välistä yhteistyötä voidaan toteuttaa jätehuollon viranomaistehtävien hoitamisessa tai kunta toteuttaa ne itse (JäteL 646/2011 26 §). Vaatimuksia kunnan jätehuollon viranomaistehtävien toteuttamisesta on eritelty jätelaissa.

4 JÄTELAUTAKUNTA JÄTEHUOLTOVIRANOMAISENA

Jätelain uudistus vaikuttaa kunnan jätehuoltoviranomaisen muodostumiseen. Jos kunnilla on yhteisesti omistama jäteyhtiö, joka toteuttaa kunnan vastuulla olevan jätehuollon palvelutehtävää, tulee osakaskunnilla olla yhteinen viranomaisen toteuttamaan jätehuollon viranomaistehtävää. Yhteinen viranomaisen on tällöin joko kuntien yhteinen toimielin tai kuntayhtymä. (JäteL 646/2011 23.2 §.) Kuntien yhteisesti omistamat jäteyhtiöt ovat osakeyhtiöitä (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012).

Jätehuollon palvelutehtäviin kuuluvat muun muassa kunnan vastuulla olevan jätteen vastaanotto, sen kuljetus ja käsittely, laskutus jätemaksuista, jäteneuvonta sekä hallinnolliset tehtävät, jotka liittyvät edellä mainittuihin tehtäviin eivätkä vaadi julkisen vallan käyttöä (JäteL 646/2011 43.1 §). Julkisen vallan käyttö on viranomaisena toimintaa, mistä syystä kuntien yhteisesti omistamat jäteyhtiöt eivät voi toteuttaa viranomaistehtävää (Eränkö 2011a, 1).

Kuntien yhteiselle toimielimelle on monia vaihtoehtoja. Leena Erängön mukaan luontevin ja yleisin toimintamuoto toteuttaa yhteistä viranomaistehtävää on lautakunta. Yhtenä perusteluna on, että kunnan viranomaistehtäviä yleensä hoidetaan lautakunnissa. Muina vaihtoehtoina ovat johtokunta ja johto- tai lautakunnan jaosto. (Eränkö, sähköpostiviesti 23.10.2012.) Viranomaisen tehtävä ja päätöksenteko eivät ole erilaisia eri toimintamuodoissa (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012). Jätehuollon kuntayhtymät hoitavat sekä viranomaistehtävää että palvelutehtävää (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012). Leena Erängön mukaan kuntayhtymä on jätelautakuntaa raskaampi perustaa ja ylläpitää (Eränkö, sähköpostiviesti 23.10.2012).

Lautakunnan kutsuminen jätelautakuntana perustuu käsitteen yleistymiseen kuntien keskuudessa. Jätelautakunta ei ole siten pakollinen nimike lautakunnalle. (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012.) Tässä opinnäytetyössä kuntien yhteinen toimielin on lautakunta ja jatkossa jätelautakunta. Jäte-

lautakuntia on perustettu jo ennen jätelain uudistumista. Aiemmin jätelautakunnat perustettiin vapaaehtoisesti toteuttamaan kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävää jäteyhtiön osakaskuntien alueelle.

Yhteistä toimielintä jätehuoltoviranomaisena on perusteltu sillä, että kuntien jätehuoltoyhteistyö tehostuisi. Ennen uudistusta jätehuoltoyhtiön osakaskunnat tekivät päätöksentekonsa erikseen omissa kunnissaan, mikä on vaikeuttanut ja hidastanut toimintaa. (Eränkö 2011a, 2.)

Tehtävien toteuttamisessa yhteistyö jätehuoltoyhtiön ja jätelautakunnan välillä on tärkeää, jotta kunnallinen jätehuolto toimii. Palvelutehtävää ja viranomaistehtävää ei ole tarpeen pitää erillään. (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012.) Esimerkiksi jätehuollon kuntayhtymässä ne tehdään yhdessä. Jätehuoltoyhtiölle, joka on perustettu toteuttamaan palvelutehtävää, ei kuitenkaan voida antaa viranomaistehtävän hoitoa, miksi perustetaan erillisiä yhteisiä jätelautakuntia. (Eränkö, sähköpostiviesti 5.2.2013.) Tehtävät määräytyvät jätelain mukaisesti, minkä mukaan on tiedossa mitä jätehuoltoyhtiöt ja jätelautakunnat voivat tehdä, ovat velvoitettuja tekemään ja saavat tehdä. Yhteistyö voidaan toteuttaa niiden perusteella.

4.1 Jätelautakunnan perustaminen sopimuksella

Kun kunnat hoitavat tehtävää yhdessä tai toisen puolesta, laaditaan sopimus. Yhteistä jätelautakuntaa varten osakaskuntien tulee valmistella ja hyväksyä sopimus. Sopimuksen hyväksyvät osakaskuntien valtuustot. (Eränkö 2011a, 2.) Jätelautakunnan sopimuksella toteutetaan kuntien yhteistoimintaa.

Sopimuksessa tulee ilmi tehtävä, jota varten se on laadittu. Jätelautakunnan muodostamissopimuksessa tulee käydä ilmi, että se toteuttaa kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtävää jätelain mukaisesti. Lisäksi sopimuksessa selostetaan tehtävään liittyviä käytännön asioita.

Sopimuksessa tuodaan esiin osakaskuntien sopiman mukaisesti muun muassa jätelautakunnan

- jäsenmäärä
- kuntien edustus
- puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja
- asioiden valmistelu ja esittely
- kustannusten kattaminen jätemaksuilla
- päätöksiin käytettävä otto-oikeus tai sen rajoittaminen. (Eränkö 2011a, 2.)

Osakaskunnat voivat valita osan jäsenistä yhteiseen toimielimeen (Kuntal 365/1995 77.1 §). Ei ole kuitenkaan välttämätöntä, että joka kunnasta on edustus jätelautakunnassa. Kuntien yhteinen jätelautakunta voi muodostua vain isäntäkunnan sisältä. On yleinen käytäntö, että jäseniä valitaan eri osakaskunnista muun muassa paikallisasiantuntemuksen käyttämiseksi päätöksenteossa. Toimielimen päätöksenteon kannalta voi olla parempi, että jäsenmäärää rajoitetaan. Muun muassa päätösvaltaisuus voi olla vai-

keampi toteuttaa, kun toimielimen jäsenmäärä on iso. (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012.)

Jätelautakuntien edustavuutta käsiteltäessä on otettava myös huomioon laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, jossa on erityinen pykälä toimielinten kokoonpanoon liittyen. Kunnallisissa ja kuntien yhteisissä toimielimissä on jäsenistä oltava sekä naisia että miehiä molempia vähintään 40 prosenttia. (Tasa-arvoL 609/1986 4a.1 §.)

Luottamushenkilön, eli toimielimeen valitun jäsenen on edistettävä kunnan ja sen asukkaiden parasta (KuntaL 365/1995 32.1; KuntaL 365/1995 32.2). Tämä velvollisuus voidaan Leena Erängön mukaan laajentaa käsitämään lautakunnan koko toiminta-alueetta (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012).

4.2 Johtosääntö

Johtosäännöllä kunnan valtuusto siirtää toimivaltaa toimielimelle (KuntaL 365/1995 14.1 §.) Johtosäännön hyväksyy yhteistä toimielintä koskien isäntäkunnan valtuusto. Sillä määräytyy viranomaisen toiminta ja se selvittää viranomaisen toimintaa, toimivaltaa ja tehtäviä. (KuntaL 365/1995 16.1 §.)

Kunnat ovat voineet hyödyntää Suomen Kuntaliitossa toimineen ympäristölakimies Leena Erängön laatimaa luonnosta yhteistä jätelautakuntaa koskevaksi johtosäännöksi määriteltäessä jätelautakuntiansa johtosäännöt. Luonnoksen tarkoituksena on ollut selvittää, mitä jätelautakuntien toimintaan liittyy, kuten sen tehtävistä. (Eränkö, sähköpostiviesti 23.10.2012.)

Yhteistä jätelautakuntaa koskevan johtosäännön luonnoksen mukaan seuraavat asiat määritellään johtosäännössä:

- toimialue osakaskuntien jäteyhtiön mukaisesti
- isäntäkunta
- toiminta jätehuoltoviranomaisena asianosaisille kunnille jätelain 23 § pykälän mukaisesti
- lautakunnan jäsenten ja varajäsenten valinta ja määrä
- lautakunnan toimikauden pituus
- lautakunnan tehtävät jätelain mukaisesti
- mahdollinen päätöksenteon siirtäminen lautakunnan alaisena toimivalle viranhaltijalle
- lautakunnan esittelijä
- isäntäkunnan otto-oikeus
- yhteistyö jäteyhtiön, asianosaisten kuntien ja ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa
- pöytäkirjojen ja asiakirjojen allekirjoittajat ja pöytäkirjojen julkisuus
- jätelautakunnan toiminta lisäksi kuntalain ja isäntäkunnan hallintosäännön perusteella (Eränkö 2011b).

4.3 Hallintosääntö

Kuntien yhteisestä toimielimestä ja siihen liittyvästä johtosäännöstä aiheutuu muutoksia isäntäkunnan hallintosääntöön. Hallintosäännön tarkoituksena on ilmaista muun muassa kunnan toimielinten kokoontumisista, toimielimen puheenjohtajan tehtävistä, kunnanjohtajan tai kuntaa edustavan henkilön läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa, kokouskäytännöistä ja kunnan taloudenhoidosta (KuntaL 365/1995 50 §). Esimerkiksi Forssan kaupungin hallintosäännön mukaan Forssan kaupungin hallituksen puheenjohtajalla, kaupunginjohtajalla ja teknisellä johtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus jätelautakunnan kokouksissa (Forssan kaupunki 2012, 4).

Hallintosäännössä käy ilmi myös, miten esittelyt toteutetaan kokouksissa ja miten menetellään, jos asia otetaan käsittelyyn ylemmässä toimielimessä (KuntaL 365/1995 50 §; Forssan kaupunki 2012, 4–5). Hallintosäännön avulla siis ratkeaa, miten kunnan hallinnossa toimitaan.

Esimerkkinä olevan Forssan kaupungin hallintosääntöön lisättiin, että kuntien yhteisellä toimielimellä, jätelautakunnalla, on johtosääntö, joka määrittelee jätelautakuntaan liittyvät käytännöt. Johtosäännön ja hallintosäännön lisäksi lautakunnan toiminnasta ja muodostumisesta on kuntien yhteisesti hyväksymässä sopimuksessa. (Forssan kaupunki 2012.)

4.4 Tehtävien eriyttäminen jätehuollossa

Kuten aiemmin mainittiin, jätehuollon palvelutehtävää toteuttava jätelyhtiö ei voi toteuttaa kunnan jätehuollon viranomaistehtävää, jos ei ole kyseessä kuntayhtymä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo kunnan jätehuoltoviranomaisen toimintaa, joten jätehuoltoviranomaisen tehtävän hoitaminen ympäristönsuojeluviranomaisessa ei ole sopivaa (Eränkö 2011a, 1). Kunnan jätehuolto voidaan jakaa siten kolmeen tehtävään, palvelu-, järjestämis- ja valvontatehtävään. Esimerkiksi Karstulan kunnassa jätehuoltoviranomaisena toimii Saarijärven seudun jätelautakunta, palvelutehtävän toteuttajana Sammakkokangas Oy ja valvontaviranomaisena ympäristöviranomaisena. (Karstulan kunta n.d.)

4.5 Muodostuminen

Kuntien käytännöt vaihtelevat, mutta on yleistä, että kunnat ovat muodostaneet keskuudestaan ryhmän selvittämään jätelautakunnan perustamiseen liittyviä seikkoja. Esimerkiksi Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n (LHJ) osakaskunnat muodostivat kaksi ryhmää, toisen valmistelevaan perustamis sopimusta ja toisen johtosääntöä. Jätehuollon palvelutehtävää kunnille toteuttava LHJ ja kuntien edustajat tekivät yhteistyötä edellä mainituissa ryhmissä (Forssan kaupunginhallitus 2011, 111 §.) Ryhmät pyysivät lausunnot sopimuksesta ja johtosäännöstä osakaskunnilta. Jätelautakunnan sopimuksen valmistelun yhteydessä kunnat päättivät muun muassa isäntäkunnasta, puheenjohtajasta ja varapuheenjohtajasta. (Forssan kaupunginhallitus 2011, 171 §.)

LHJ:n osakaskuntien sopimuksessa on sovittu mm. isäntäkunnasta, jonka hallintoon lautakunta sijoittuu, lautakunnan jäsenmäärästä, ja jäsenten toimikaudesta, kuntien edustuksesta lautakunnassa, lautakunnan puheenjohtajasta ja varapuheenjohtajista, asioiden valmistelusta ja esittelystä, henkilöstöstä ja sen sijoittumisesta sekä lautakunnan kustannusten jakamisen perusteista (Forssan kaupunki 2012).

4.6 Viranhaltija

Jätelain 23 pykälän mukaisesti kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtäviä voidaan delegoida viranhaltijalle (Jätelaki 646/2011 23.3 §). Viranhaltijan toimenkuvaan kuuluu muun muassa jätelautakunnan esittelijänä toimiminen. Esittelijänä toimiessaan viranhaltija valmistelee päätettävät asiat ja esittelee ne jätelautakunnan kokouksissa. (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012.)

Leena Erängön mukaan viranhaltijalle yleensä delegoidaan

- jätemaksuihin liittyvä päätöksenteko
- jätehuoltomääräyksistä poikkeaminen.

Lisäksi viranhaltijan tehtävänä on

- lautakunnan päätösten valmistelu
- lautakunnan päätösten täytäntöönpano
- neuvonta ja opastus
- tiedon hallinta. (Eränkö, sähköpostiviesti 5.2.2013.)

Jätemaksuihin liittyvä päätöksenteko pitää muun muassa sisällään maksu- ja panoluettelon hyväksymisen, jätemaksumuistutusten käsittelyn ja maksujen kohtuullistamisen. Jätehuoltomääräyksistä poikkeaminen tarkoittaa muun muassa tyhjennysvälien pidentämistä. (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012.)

Kuntalaiset saattavat myös pyytää neuvontaa tai opastusta jäteasioissa viranhaltijalta, vaikka pääasiallinen vastuu jäteneuvonnasta olisikin jätehuoltoyhtiöllä. Viranhaltijan keskeisenä tehtävänä on tiedon hallinta, jota tarvitaan päätöksenteon perustaksi. Tiedon hallintaa on muun muassa työ kuljetusrekisteriin ja asiakasrekisteriin liittyen sekä yhteistyö jätelaitoksen kanssa kiinteistöjen jätehuollon asianmukaisuuden seurannassa. (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012.)

Viranhaltijalla esittelijänä on oikeus pysyä mielipiteessään. Jos jätelautakunta päättää toisin kuin, mitä esittelijä on ehdottanut, esittelijä voi esittää eriävän mielipiteensä. Se myös kannattaa tehdä, sillä muutoin esittelijä on vastuussa tehdyn päätöksen sisällöstä. (Eränkö, sähköpostiviesti 5.11.2012.) Ilmoitus eriävästä mielipiteestä täytyy tehdä heti päätöksenteon jälkeen (KuntaL 365/1995 61 §).

4.7 Asian ottaminen ylemmän toimielimen käsiteltäväksi

Jätelautakunta yhteisenä toimielimenä on osa isäntäkunnan hallintoa. Otto-oikeudella tarkoitetaan kuntalain 51 § asian ottaminen ylemmän toimielimen käsiteltäväksi, mikä tässä tapauksessa tarkoittaa isäntäkunnan kunnanhallitusta (Kuntal 365/1995 51 §).

Kun asia otetaan ylemmän toimielimen käsiteltäväksi, päätös käsitellään uudelleen. Päätös ei ole enää voimassa oleva. Ylempi toimielin voi kumota päätöksen, tehdä uuden päätöksen tai palauttaa sen käsiteltäväksi uudelleen lautakuntaan. (Harjula 2012.)

Otto-oikeutta rajoitetaan suoraan kuntalain 51 § viidennen momentin mukaisesti, mistä kohta kolme keskittyy kuntien yhteisiin toimielimiin. Kunnat voivat sopimuksissaan määritellä, ettei ylempi toimielin voi ottaa yhteisen toimielimen (esim. jätelautakunta) asioita käsittelyyn. (Kuntal 365/1995 51.5, 3 §.)

Suosituksena on, että otto-oikeus rajataan täysin pois jätelautakunnan sopimuksessa. Leena Erängön mukaan otto-oikeutta ei ole, sillä jätelautakunnan tehtävät ovat erityislaista (jätelaki). Isäntäkunnan otto-oikeus ei ulotu jätelautakunnan päätöksentekoon, mikä tekee jätelautakunnasta itsenäisen toimielin, vaikka onkin osa isäntäkunnan hallintoa. (Eränkö, sähköpostiviesti 23.10.2012.)

Muina vaihtoehtoina on, että otto-oikeus säilytetään ylemmälle toimielimelle muissa kuin lautakunnalle kuuluvissa jätelain myötä tulevissa viranomaisasioissa tai otto-oikeus ja sen käyttö jää tulkinnanvaraiseksi kuntalain 51 pykälän perusteella (Eränkö 2011b).

5 TYÖN TOIMEKSIANTAJA

Opinnäytetyön taustana on Forssan kaupungin kiinnostus selvittää jätelautakuntiin liittyviä käytäntöjä. Forssan kaupunki on osakaskunta Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:ssä (LHJ). LHJ toteuttaa osakaskuntiensa puolesta jätehuollon palvelutehtävää.

LHJ:n osakaskuntia on viisitoista. Toiminta-alueella on 125 000 asukasta (Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy n.d.) Kuten aiemmin esimerkeissä tuotiin esiin, LHJ:n osakaskunnat ovat perustaneet alueelleen jätelain mukaisen jätelautakunnan. LHJ:n osakaskuntien yhteinen jätelautakunta aloitti toimintansa kesällä 2012 (Forssan kaupunginvaltuusto 2012, 46 §).

6 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen rajaus

Opinnäytetyössä perehdytään pääsääntöisesti kuntien yhteisen jätelautakunnan toimintaan ja siihen vaikuttavaan lainsäädäntöön. Opinnäytetyön tutkimusosuudessa selvitetään jätelautakuntien käytäntöjä.

Jätelautakunnat ovat osa kunnallispolitiikkaa jätelain velvoittamana käytäntönä. Tutkimuksessa keskitytään jätelautakuntien käytäntöihin rajamalla tutkimuksesta pois jätehuollon kuntayhtymät. Tutkimuksessa ei selvitetä kuntayhtymien käytäntöjä jätehuoltoviranomaisena. Jätelautakuntia on perustettu yleisemmin kunnan jätehuoltoviranomaiseksi. Tutkimuksella oli mahdollisuus selvittää eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä ja siten perustellusti todeta jätelautakuntien käytäntöjä.

6.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tutkimuksessa haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miten kuntalaki ja jätelaki vaikuttavat kuntien yhteisen jätelautakunnan perustamiseen?
- Mitä ovat kuntien yhteisen jätelautakunnan toimintatavat ja tehtävät?
- Onko kuntien yhteisen jätelautakunnan viranomaistehtävässä haasteita? Millaisia haasteita, jos on?
- Eroaako ennen jätelain uudistusta ja uudistuksen jälkeen muodostettujen kuntien yhteisen jätelautakunnan toimintatavat ja tehtävät? Miten ne eroavat?

Tutkimuskysymyksiä ei rajattu tarkemmin tarkoituksella. Aihe on laajalajaisesti sidoksissa lainsäädäntöön, josta erityisesti jätelakiin ja kuntalakiin. Kysymysten asettelussa haluttiin antaa joustovaraa tutkimuksen edessä mahdollisesti ilmaantuviin seikkoihin.

6.3 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön tutkimusstrategiassa yhdistyvät vahvasti survey-tutkimuksen piirteet. Survey-tutkimuksessa tietoa hankitaan standardoidusti tietyn ihmisjoukon otoksesta. Tiedonhankintakeinoina ovat strukturoidut haastattelut tai kyselylomakkeet. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 134.) Tutkimuksen tarkoituksena on toimia kartoittavana tutkimuksena, jossa selvitetään jätelautakuntien käytäntöjä kyselytutkimuksella (kts. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 138).

Tutkimus edustaa kvalitatiivista tutkimusta, jossa on piirteitä kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Kvantitatiivinen eli määrällinen ja kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ovat tutkimuksessa rinnakkain ja toimivat siten toisiaan täydentävinä. Kvalitatiiviseen tutkimukseen liittyy tyypillisesti, että

kohdejoukko on tarkasti eikä satunnaisotannalla valittu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 136–137, 164.)

Kvantitatiivista otetta edustaa aineiston saattaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon ja tulosten esiin tuonti prosenttimäärinä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 140). Suurin osa kyselystä kuitenkin edustaa kvalitatiivisuutta sen avointen vastausmahdollisuuksien vuoksi. Avoimet vastaukset vaikuttavat myös tulosten tulkitsemiseen.

6.4 Kyselylomakkeen laadinta

Tutkimusta varten laadittiin kyselylomake. Kyselyä varten tutkittiin julkisia aineistoja jo perustetuista jätelautakunnista, jätelakia, kuntalakia ja ohjeistuksia jätelautakunnille. Niiden ja toimeksiantajan ehdotusten perusteella muokkaantui ja varmistui kyselyn sisältö.

Kyselyn otannan määrittely suoritettiin Jätelaitosyhdistys ry:n jäsentietojen avulla. Jätelaitosyhdistys ry on julkisen jätehuollon toimijoiden edustaja (Jätelaitosyhdistys ry n.d). Yhdistyksen jäsenet kattavat lähes kokonaan Suomen. Myös alueet, jotka eivät kuulu yhdistykseen pyrittiin varmistamaan otantaan kuulumisen selvittämiseksi. Varmistukset jätelautakuntien perustamisesta saatiin sähköpostiyhteyksillä jätehuoltoyhtiöiltä, ja sitä kautta kunnallisilta jätehuoltoviranomaisilta. Selvityksellä voitiin varmistaa, ketkä kuuluvat otantaan. Selvitystyö oli aikaa vievä, mutta välttämätön osa tutkimusta edeltävänä tehtävänä.

6.5 Kysely kuntien yhteisille jätelautakunnille

Kysely (liite 1) jaettiin eri osiin, jotta tulosten käsittely ja esittäminen helpottuisi. Kyselyn osat ovat

- taustakysymykset
- jätelautakunnan perustaminen
- jätelautakunnan edustus ja jäsenmäärä
- otto-oikeuden käyttäminen
- päätöksenteko ja viranhaltijan tehtävät
- jätelautakunnan kustannukset
- yhteistyö toiminta-alueen jätehuoltoyhtiön kanssa
- jätelautakunnan toiminnan aloittaminen
- kuntaliitokset
- vapaa sana ja
- ennen jätelain uudistusta (jätelaki 646/2011) perustetut jätelautakunnat.

Osat sisältävät 1–4 kysymystä. Lopuksi vastaajille annettiin mahdollisuus kommentoida kyselyä. Kysymyksiä on yhteensä 24, joista kolme on taustakysymyksiä ja yksi kyselyn kommentointia varten. Neljä kysymyksistä sisälsi mahdollisuuden myös avoimeen vastaukseen. Varsinaisia avoimia kysymyksiä oli kahdeksan. Avoimet kysymykset toivat kvalitatiivista tutkimusaineistoa kvantitatiivisen lisäksi.

Kysely alkaa kolmella taustakysymyksellä. Taustakysymyksiä ei käsitellä tuloksissa vastaajien anonymiteetin suojaamiseksi. Taustakysymyksiin kysyttiin jätelautakunnan nimeä, jätehuoltoyhtiön nimeä ja jätelautakunnan aloitusvuotta. Taustakysymysten avulla voitiin varmistaa, kuka kyselyyn vastaa. Jätelautakuntien käytäntöjen selvittämisessä taustakysymyksillä ei ole merkitystä.

Kyselyn otantaan tuli x toimielintä. Kyselyn sisältö ja tarkoitus tuotiin esiin saatteessa (liite 2). Kysely lähetettiin Webropol-palvelua käyttäen 1.11.2012. Vastausaikaa annettiin 15.12.2012. Vastausaikaa pidennettiin ensin aiotusta. Kysely osoitettiin ensisijaisesti jätelautakuntien esittelijöille. Jos kysely otettaisiin käsittelyyn jätelautakunnan kokouksessa, vastausajaksi ei todennäköisesti olisi riittänyt muutama viikko. Jätelautakuntien kokouksien ajankohdat vaihtelevat, joten vastausaika pidennettiin joulukuun puoleenväliin. Kyselyyn vastaamisen muistuttamiseksi lähetettiin muistutusviesti kolme viikkoa ennen kyselyn sulkeutumista.

Vastausvaihtoehdoissa annettiin mahdollisuus vastata ”ei vastausta”. Kyselyssä oli pääosin pakollisia kysymyksiä, jotta voitiin varmistaa riittävän aineiston saaminen tulosten analysointiin. ”Ei vastausta” voi osoittaa esimerkiksi, että kysymyksen asettelu olisi täytynyt tehdä ymmärrettävämmiin tai vastaaja ei ole halunnut antaa mielipidettään. ”Ei vastausta” -vastaukset ovat kuitenkin tärkeitä kyselyn onnistumisen analysoinnissa.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA POHDINTA

Kyselyyn vastasi y toimielintä. Vastausprosentiksi saatiin 73,3. Saatu aineisto on edustava otos koko joukosta, minkä voi olettaa antavan riittävän pätevän aineiston kohdejoukosta. Tutkimuksien luotettavuutta ja pätevyyttä tulee arvioida. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden osoittamisessa auttaa tarkka selostus, miten tutkimus on toteutettu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231–232.)

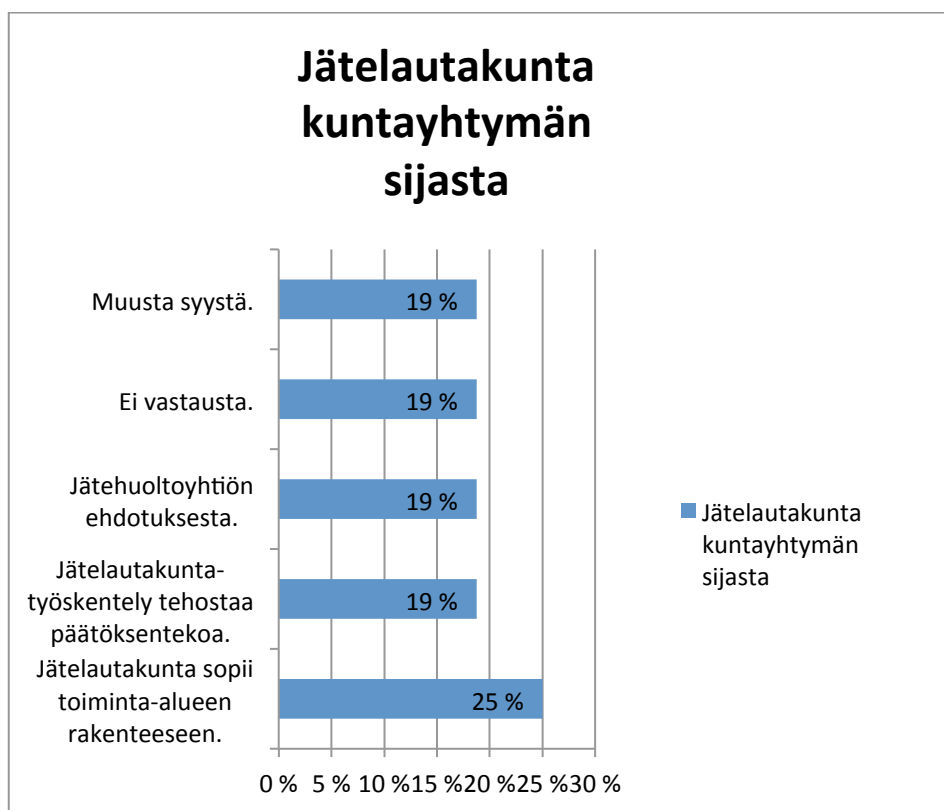
Tulokset käsiteltiin Excel-taulukko-ohjelman avulla, jossa niitä analysoitiin ja niistä muodostettiin kuvaajia. Avointen vastausten analysoinnissa tuotiin esiin yleisimmät vastaukset, mutta myös holistisella tasolla vastausten monipuolisuus.

7.1 Jätelautakunnan perustaminen

Jätelautakuntien perustamiseen liittyen kysyttiin perusteista, miksi alueella valittiin jätelautakunta kuntayhtymän sijasta. Kysymykseen sai antaa useita vastauksia. Kuvioista 1 (s. 18) nähdään eniten vastauksia saaneen vaihtoehdon olevan, että jätelautakunta sopii toiminta-alueen rakenteeseen (25 %). Muut vaihtoehdot saivat tasaisesti samat prosenttiosuudet vastauksista. Jätelautakuntatyöskentely tehostaa päätöksentekoa (19 %) ja perusteena käytetty jätehuoltoyhtiön ehdotuksesta sai myös 19 prosenttia vastauksista. Kysymykseen ei annettu vastausta 19 prosentilla vastauksista. Muina syi-

nä (19 %) tulivat esiin, että jätelautakuntatyöskentely yhtenäistää päätöksentekoa ja ettei vastaajilla ole ollut tietoa perusteista valinnalle.

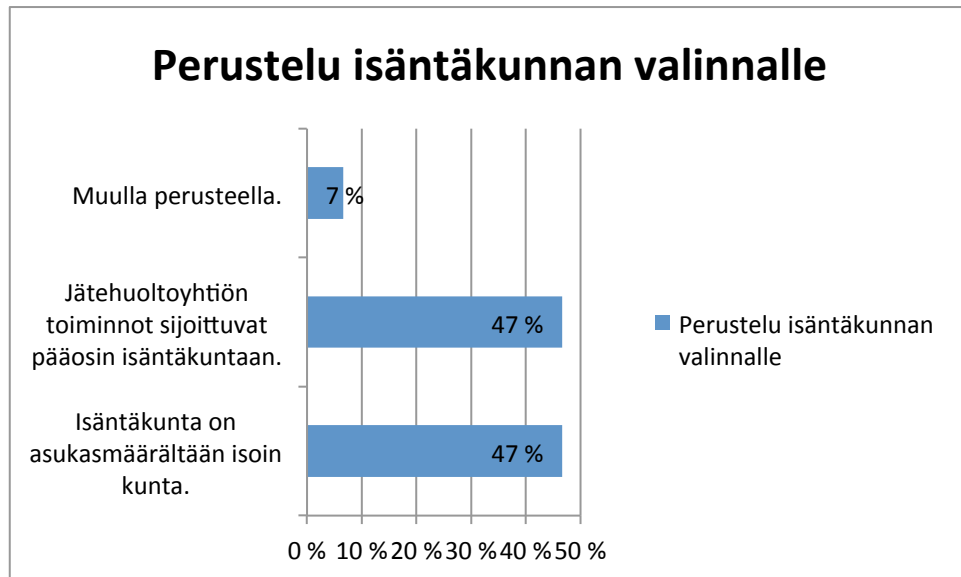
Useiden vastausten avulla saatiin monipuolisempi käsitys perusteista jätelautakunnan perustamiselle yhdellä kysymyksellä. Tyhjät vastaukset voivat osoittaa, että kysymyksen asettelu olisi tullut suunnitella paremmin ymmärrettäväksi tai kysymykseen ei ole tiedetty vastausta. Vastaustulos osoittaa kuitenkin myös, että kysymykseen oli laadittu sopivia vastausvaihtoehtoja. Kuntayhtymän perustaminen vaatisi myös aiempien sopimusten purkamista ja uuden toimintatavan perustamisesta, mistä syystä niitä ei todennäköisesti ole perustettu. Kysymyksen merkittävyys ei ole siksi erityinen.

Kuvio 1. Jätelautakunta kuntayhtymän sijasta

Jätelautakunnan perustamisen yhteydessä valitaan isäntäkunta. Perusteluita isäntäkunnan valinnalle vaihtoehtoina olleista kunnista kysyttiin vastaajilta. Kysymykseen sai antaa monia vastauksia. Eniten vastauksia tuli kohtiin isäntäkunta on asukasmäärältään isoin kunta (47 %) ja jätehuoltoyhtiön toiminnot sijoittuvat pääosin isäntäkuntaan (47 %). Muuna syynä on vastattu, ettei isäntäkunnan valinnan perustelulle ole tarkkaa tietoa (7 %). (Kuvio 2, s. 19.)

Asukasmäärältään isoin kunta isäntäkuntana voi merkitä, että isäntäkunnalla on tällöin iso hallinto takanaan tukemaan viranomaistehtävää. Kun isäntäkunta on se kunta, missä jätehuoltoyhtiön toiminnot ovat pääosin, voidaan esimerkiksi helpottaa vuorovaikutusta ja yhteydenpitoa jätehuoltoyhtiön ja jätelautakunnan sekä jätelautakunnan viranhaltijan kanssa.

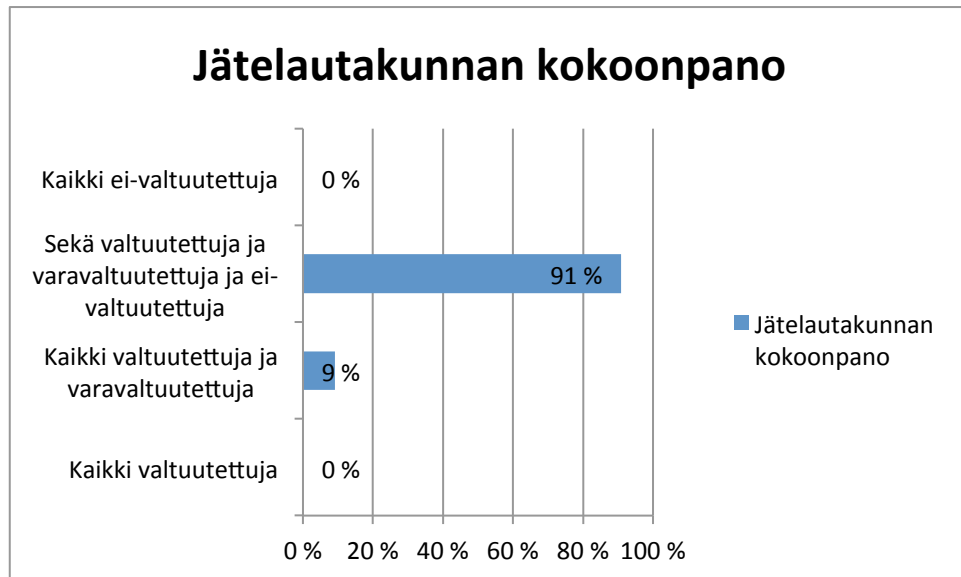
Kuvio 2. Perustelu isäntäkunnan valinnalle

Puheenjohtajuuden ja varapuheenjohtajuuden valinnassa tuli esiin vaihtoehtoja monipuolisesti. Vastauksissa tuli esiin, että sekä puheenjohtajuus ja varapuheenjohtajuus ovat aina samoilla, sopimuksessa määritetyillä kunnilla ja puheenjohtajuus ja varapuheenjohtajuus vaihtelevat eri kuntien välillä tai vaihtelee osittain. Hajonta oli suuri. Kun puheenjohtajuus ja varapuheenjohtajuus eivät vaihdu, jätelautakunnan toiminnassa tulee vähemmän muutoksia. Kun puheenjohtajuus ja varapuheenjohtajuus vaihtelevat, tehtävänjako muuttuu ja vaihtelee.

7.2 Jätelautakunnan edustus ja jäsenmäärä

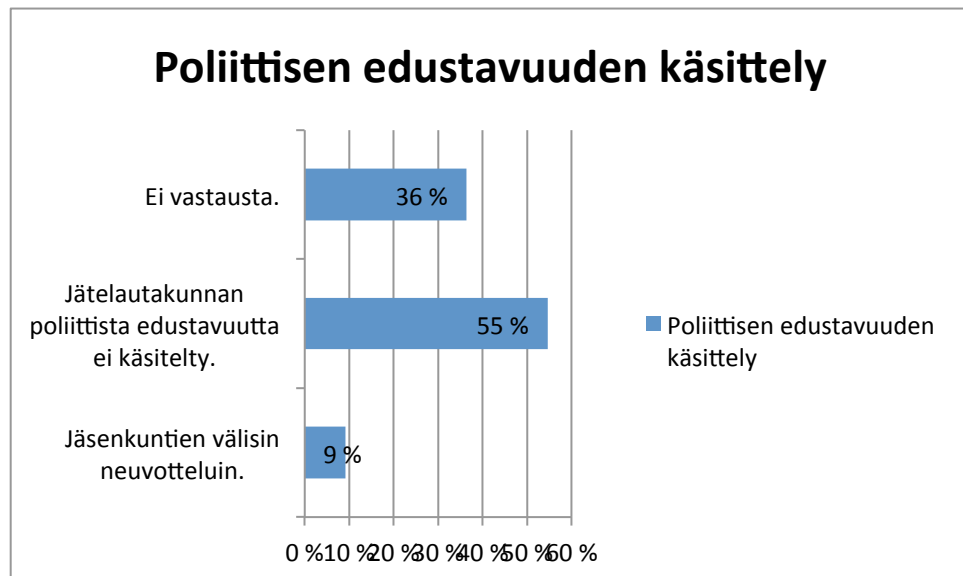
Jätelautakunnan eduksesta kysyttiin, onko joka jäsenkunnasta jäsen jätelautakunnassa. Kuten aiemmin teoriaosuudessa tuotiin esiin, ei ole välttämätöntä, että kaikista kunnista on edustaja. Kuntien paikallistuntemuksen esiin tuonnissa koko toiminta-alueen kuntien edustus voi tosin tuoda lisäaineistoa päätöksenteon tueksi, mikä todennäköisesti on vaikuttanut jätelautakuntien kokoonpanoon sopimuksia laadittaessa. Jätelautakuntien jäsenmääristä laadittiin myös kysymys. Vastauksissa tuli esiin suuri variaatio. Variaatiota voi perustella sillä, että jätelautakuntien sopijakuntien määräkin vaihtelee paljon.

Jätelautakunnan kokoonpanon toteuttamisessa on vaihtoehtoja. Kuviossa 3 (s. 20) näkyvät vaihtoehdot. 91 prosentilla eli selkeällä enemmistöllä vastaajista jätelautakunnassa on sekä valtuutettuja, varavaltuutettuja ja ei-valtuutettuja. Yhdeksällä prosentilla on kaikki jäsenet valtuutettuja ja varavaltuutettuja. Vastauksissa ei tullut esiin jätelautakuntaa, jossa kaikki olisi ei-valtuutettuja tai kaikki olisi vain valtuutettuja. Kokoonpanossa yhdistyy siis vahvasti monipuolinen jäsenistö.

Kuvio 3. Jätelautakunnan kokoonpano

Jätelautakuntien muodostamisessa haluttiin selvittää myös, miten poliittinen edustavuus otetaan huomioon. Yli puolella vastaajista (55 %) jätelautakunnan poliittista edustavuutta ei käsitelty. 36 prosenttia vastaajista eivät antaneet vastausta kysymykseen. Yhdeksällä prosentilla vastaajista poliittinen edustavuus oli käsitelty jäsenkuntien välisin neuvotteluin. (Kuvio 4.) Vain pieni osa vastaajista oli käsitellyt poliittisen edustavuuden. Tuloksista voi olettaa, ettei jätelautakunnan poliittisella edustavuudella ole suurta merkitystä tai sitä ei ole huomioitu.

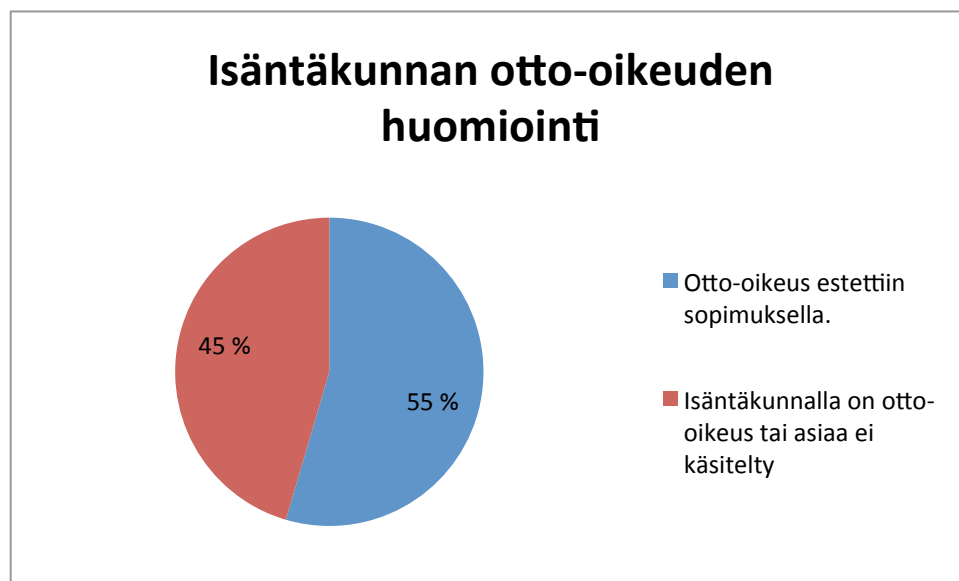
Kuvio 4. Poliittisen edustavuuden käsittely

7.3 Otto-oikeuden käyttäminen

Kyselyssä selvitettiin, miten jätelautakunnat ovat huomioineet isäntäkunnan otto-oikeuden eli kuntalain 51 § mukaisen asian ottamisen ylemmän

toimielimen käsiteltäväksi sopimuksessaan jätelautakunnasta. 55 prosenttia vastaajista vastasi, että otto-oikeus estettiin sopimuksella. 45 prosentilla vastaajista asiaa ei käsitelty tai isäntäkunnalla on otto-oikeus. (Kuvio 5.)

Otto-oikeuteen liittyi lisäkysymys. Jos vastasi, että isäntäkunnalla on otto-oikeus, vastaajaa pyydettiin mainitsemaan mihin asioihin. Vastauksissa ilmeni muun muassa että isäntäkunta voi käyttää otto-oikeutta muihin kuin jätelautakunnalle jätelain perusteella kuuluvissa viranomaisasioissa ja otto-oikeutta ei ole tarkemmin määritelty eikä sovellettu, vaikka otto-oikeus on kuntalain alaisiin hallintoasioihin. Yli puolella vastaajista otto-oikeus on estetty, mikä vähentää tarvetta tulkinnanvaraiseen toimintaan.

Kuvio 5. Isäntäkunnan otto-oikeuden huomiointi

7.4 Päätöksenteko ja viranhaltijan tehtävät

Jätelautakunnan toimikauden merkittävimmistä päätösasioista kysyttäessä vastauksissa esiintyi eniten jätetaksan määrittely, jätehuoltomääräysten tarkistaminen, jätehuoltomääräyksistä päättäminen sekä jätteenkuljetusjärjestelmästä päättäminen.

Muita päätösasioita ovat vastausten mukaan muun muassa jätteen käsittelyn periaatteet, jätehuollon palvelutaso, maksuunpanoluettelot sekä kuljetusalueisiin liittyvät rajaukset. Lautakunnan alkuvaiheessa mainittiin olevan paljon asioita päätöksenteossa.

Sako- ja umpikaivolietteiden järjestelmän kehittäminen oli myös yhtenä päätösasiana. Sako- ja umpikaivolietteet ovat osa kunnan järjestämisvelvoitetta tietyin määritelmien. Jätelain uudistuminen on tuonut velvoitteita jätelautakuntien päätöksentekoon. Voi olla velvoitteena myös tehdä päätös jätteenkuljetusjärjestelmästä. Jätetaksan määrittely on myös iso osa päätöksentekoa jätelakiin tulleiden muutosten myötä. Jätetaksassa on muun muassa huomioitava maksuperusteet toissijaiselle jätehuollolle.

Kyselyssä selvitettiin myös viranhaltijalle osoitettuja tehtäviä. Vastaajia pyydettiin mainitsemaan merkittävimmät viranhaltijalle delegoidut tehtävät. Eroavaisuuksia löytyi vastaajien kesken. Yleisimmät delegoidut tehtävät, joista mainitsi usea vastaajista, olivat jätehuoltomääräyksistä poikkeaminen, jätemaksujen kohtuullistamispäätökset ja jätemaksujen maksuunpano.

Monet jätemaksuihin liittyvät päätökset ja toimenpiteet kuuluivat myös viranhaltijan tehtävään. Jätemaksuasioissa tehtävässä päätöksenteossa tulivat esiin jätemaksujen kohtuullistamispäätösten ja jätemaksujen maksuunpanojen lisäksi maksumuistutusten käsittely, maksuunpanoluetteloiden hyväksyminen ja maksuihin liittyvät perintöasiat. Jätelain mukaisesti poikkeuspäätöksen tekee kunnan jätehuoltomääräyksissä mainittu viranomainen. Tulosten mukaan on yleistä, että viranomainen on kunnan jätehuoltoviranomainen, joka on delegoinut päätöksenteon viranhaltijalle.

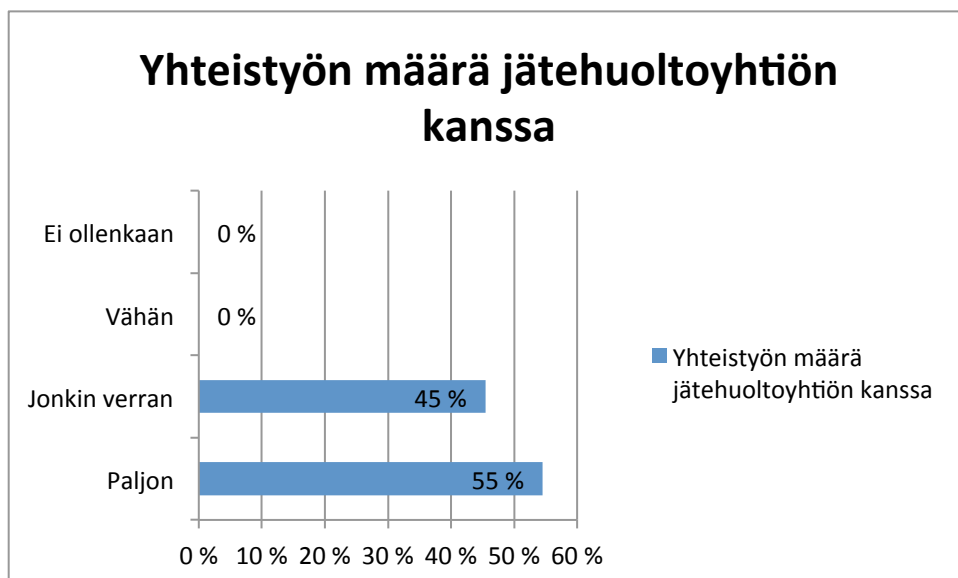
Lisäksi viranhaltijan tehtävinä mainittiin valmistelu ja esittely, lautakunnan hallinnosta vastaaminen ja uuden jätelain mukainen kuljetusjärjestelmän käsittely.

7.5 Jätelautakunnan kustannukset

Kyselyssä selvitettiin jätelautakuntien kustannusten korvaamiskäytäntöjä. Eroavaisuuksia ei niinkään ilmaantunut nimissä, mihin maksuun jätelautakuntien kustannukset on sidottu. Yleisesti vastauksissa mainittiin, että kustannukset katetaan jätemaksuilla. Kustannusten korvaamisessa tuli esiin, että lautakunta laskuttaa kustannukset yhtiöltä.

7.6 Yhteistyö toiminta-alueen jätehuoltoyhtiön kanssa

Yhteistyön laajuudesta kysyttiin vastaajilta. Vastausvaihtoehtoina olivat paljon, jonkin verran, vähän tai ei ollenkaan. Kukaan vastaajista ei valinnut vähän tai ei ollenkaan. Enemmistö vastaajista (55 %) mainitsi tekevänsä paljon yhteistyötä jätehuoltoyhtiön kanssa. 45 prosenttia vastasi tekevänsä jonkin verran yhteistyötä jätehuoltoyhtiön kanssa. (Kuvio 6, s. 23.)

Kuvio 6. Yhteistyön määrä jätehuoltoyhtiön kanssa

Yhteistyöstä kysyttiin tarkentava kysymys. Vastaajia, jotka olivat vastanneet tekevänsä yhteistyötä jätehuoltoyhtiön kanssa, pyydettiin kertomaan, millaista yhteistyötä tekevät. Vastauksia tuli runsaasti, joista koottiin yleisimmät vastaukset.

Monissa vastauksissa tuli esiin yhteistyö tiedottamisessa ja tiedonvaihdossa. Jätehuoltoyhtiö voi olla tiedonlähteenä päätöksentekoa varten ja muutenkin käytännön tieto tulla jätehuoltoyhtiöltä. Päätettävien asioiden valmistelussa voidaan tarvita tietoja jätehuoltoyhtiöltä. Erilaiset kehittämistoimet ovat yksi yhteistyön muoto vastauksissa. Näitä ovat vastausten mukaan yleisluontoisesti jätehuollon kehittäminen, sisäinen koulutus ja toimintatapojen kehittäminen yhdessä. Rekisteriyhteistyöstä tai rekisterin ylläpidosta oli myös kommentteja.

Vastauksissa tuli esiin monia yhteistyömuotoja, kuten asioista neuvottelevat viranhaltija ja jätehuoltoyhtiö. Lisäksi yhteistyötä voidaan tehdä lähes joka päivä erilaisten tapausten selvittämisessä. Yhteiset koulutus- ja tutustumisretket tulivat myös esiin vastauksissa samoin kuin parin viikon välein toteutettavat palaverit.

Yhteistyön laajuus ilmenee monipuolisesti. Laajimmillaan yhteistyötä tehdään lähes päivittäin, mikä kertoo isosta vuorovaikutussuhteesta. Käytännön tiedon tullessa jätehuoltoyhtiöltä yhteydenpito on tärkeää. Alueilla on erilaiset tarpeet tiedonsaannissa, minkä vuoksi myös yhteydenpito on erilaista. Yhteiset koulutus- ja tutustumisretket voivat muun muassa edistää jätehuollon kehittämistä.

Yhdessä vastauksessa tuotiin esiin yhteistyön tärkeys erityisesti.

”– – *Asioita pyritään ajamaan eteenpäin niin että se olisi niin asukkaiden kuin yhtiönkin etu. Pyrimme panostamaan nimenomaan yhteistyöhön ja avoimuuteen keskinäisessä työskentelyssämme. – –*”.

7.7 Jätelautakunnan toiminnan aloittaminen

Jätelautakunnan toiminnan aloittamiseen liittyen kysyttiin, oliko jätelautakunnan toiminnan aloittamisessa haasteita. Kuvio 7 osoittaa, että suurella enemmistöllä vastaajista (82 %) oli haasteita toiminnan aloittamisessa. 18 prosenttia vastasi, ettei toiminnan aloittamisessa ollut haasteita.

Kuvio 7. Haasteita jätelautakunnan toiminnan aloittamisessa

Tähän liittyen kysyttiin selventävä kysymys, mitä haasteita ilmaantui. Kysymykseen oli mahdollista antaa monia vastauksia sekä oma vastaus. Kuviossa 8 (s. 25.) ilmenee, että kuntien käytäntöjen yhteensovittaminen sai 44 prosenttia vastauksista, mikä oli siten isoin osuus vastauksista. Jätelautakunnan päätöksenteko ja jätelautakunnan tehtävät kokonaisuudessaan saivat molemmat 17 prosenttia vastauksista.

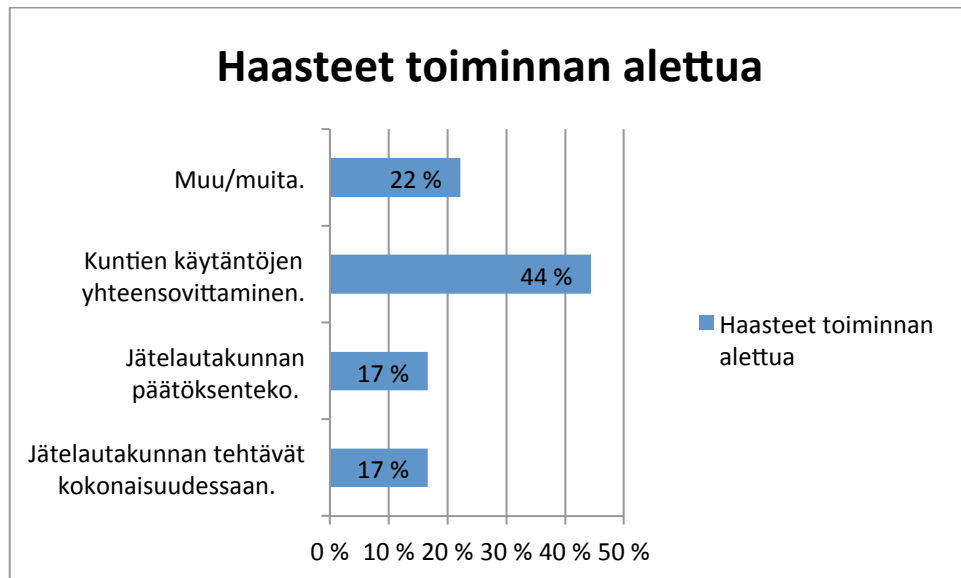
Muita haasteita mainittiin 22 prosentissa vastauksista. Edustajien valinta kunnissa, kuljetusjärjestelmän valinta sekä yhtiön ja lautakunnan roolien ymmärtäminen koettiin haasteiksi. Lisäksi tuotiin esiin haaste, että viranhaltijalla on paljon asioita ja monissa asioissa on tiukka aikataulu.

Jätelautakunnan toiminnan aloittamista edeltäen on valittava edustajat. Edustusta päätettäessä on myös huomioitava tasa-arvon varmistaminen lautakunnan jäsenissä, mikä kuntien tulee toteuttaa valitessaan edustajat. Neuvottelut edustajien valinnoista voivat olla työläitä.

Jätelain myötä tehtävä päätös kuljetusjärjestelmästä voi olla hankala päätös kuntien erilaisten rakenteiden vuoksi, sillä muun muassa elinkeinoelämä, asukkaiden määrä ja kuntien koot eroavat toisistaan. Päätöstä edeltäen on todennäköisesti tehtävä jonkin verran taustatutkimusta.

Yhtiön ja lautakunnan roolien ymmärtäminen vaatii todennäköisesti alkuun yhteistyötä toimintatapojen selkeyttämiseksi. Se voi toisaalta auttaa alusta lähtien luomaan lautakunnan ja yhtiön välille lujan vuorovaikutussuhteen.

On ymmärrettävää, että haasteita ilmenee. Kunnat voivat olla toiminnaltaan erilaisia, minkä vuoksi käytäntöjen yhteensovittaminen ei ole aina yksinkertaista. Vastauksista ilmenee, että vastaajat ovat kokeneet haasteita myös päätöksenteossa ja muuten jätelautakunnan tehtävissä. Jätelaki toi uudistuksia jätelautakunnan toimintaan. Jo itsessään jätelautakunnan perustaminen on voinut olla uusi asia.

Kuvio 8. Haasteet toiminnan alettua

7.8 Kuntaliitokset

Kuntaliitosten osalta kysyttiin ovatko kuntaliitokset vaikuttaneet jätelautakuntiin. Isompi osuus vastaajista (55 %) vastasi, etteivät kuntaliitokset ole vaikuttaneet jätelautakuntaan. Kuntaliitokset olivat vaikuttaneet siten alle puoleen vastaajista (45 %). (Kuvio 9, s. 26.)

Kuntaliitoksista laadittiin lisäkysymys. Jos kuntaliitokset ovat vaikuttaneet jätelautakuntaan, vastaajia pyydettiin kertomaan miten. Vaikutuksina tuotiin esiin jätehuoltomääräysten ja taksojen yhteensovitus sekä jätteenkuljetusjärjestelmien selvittely. Vastauksissa tuli esiin myös, että kuntaliitoksilla on ollut vaikutusta jätelautakunnan kokoonpanoon ja kuntalaisten tiedottaminen edellyttää resursseja, kun toimialue laajenee.

Kuntaliitosten myötä kuntien koko suurenee, mikä voi johtaa lisäresurssien tarpeeseen. Jätelautakunnan kokoonpano voi muuttaa edustusta, kun kuntamäärät pienenevät. Paikallistuntemuksen kannalta saattaa tulla haasteita, jos kuntaliitoksen seurauksena edustajien määrä vähenee kunnassa.

Kuvio 9. Kuntaliitosten vaikutus jätelautakuntaan

7.9 Vapaa sana

Vastaajille annettiin mahdollisuus tuoda esiin omia kommentteja jätelautakuntien toimintaan liittyen. Kysymys toimi täydentävänä osana kyselyä. Jos jokin asia oli jäänyt kyselyä laatiessa huomioimatta, vastaajien omat kommentit voisivat tuoda lisäaineistoa tutkimukseen.

Kommentteja tuli monipuolisesti. Vastauksissa tuotiin esiin sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia jätelautakunnan toimintaan liittyen. Hyvinä puolina tuotiin esiin, että viranomaistehtävien toteuttaminen on yhtenäistynyt aiempiin hyvin kirjaviin käytäntöihin verrattuna. Etuna mainittiin myös, että viranomaistoiminnan riippumattomuus on parantunut.

Jätelautakunnan mainittiin osoittautuneen tarpeelliseksi osaksi kunnallista jätehuoltoa. Päätöksenteon mainittiin nopeutuneen ja tehostuneen. Lautakunnan roolin ja tehtävien mainittiin lisääntyvän uuden jätelain myötä. Esiin tuotiin myös lautakunnan toimintakustannusten lisääntyminen. Jätelautakunnan jäsenten mainittiin haluavan puuttua jäteyhtiön operatiiviseen toimintaan hieman enemmän kuin on mahdollista. Jätelautakunnan käsitettiin kuitenkin toimivan hyvin ja sen rooli on alkanut selkiytyä. Lisäksi mainittiin, että tehtävien hoitoon on paremmat resurssit ja kuntien rajalliset resurssit ovat vapautuneet muiden tehtävien hoitoon.

Päätöksenteon mainittiin etäännyneen kuntalaisista. Paikallistuntemuksessa oli havaittu haasteita, minkä johdosta kuntayhteistyön tarpeellisuus nostettiin esiin.

Yhdessä vastauksessa oli kommentti päätöksenteosta.

– – *Jätelautakunta selkiyttää ja helpottaa myös päätöksentekoa ja luo hyvät edellytykset alueellisen jätehuollon kehittämiseksi yhteistyökykyisessä ympäristössä.*

7.10 Ennen jätelain uudistusta perustetut jätelautakunnat

Kysyttäessä ovatko jätelautakuntien tehtävät muuttuneet jätelain uudistuksen myötä, yleisenä vastauksena oli, ettei merkittäviä muutoksia tullut. Lisäksi perustehtävät ovat pysyneet samana ja uusi jätelaki selkeyttää toimintaa.

Vastauksissa ilmeni myös, että toiminnan kehittämisen huomioiminen on aiheuttanut muutosta ja lisännyt myös työtä. Johtosääntöjä ja osakassopimuksia on täytynyt päivittää sekä jätelain uudet määräykset ottaa haltuun. Myös kuljetusjärjestelmien käsittely on vaatinut resursseja.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Kyselyssä toteutettiin laaja-alainen katsanto jätelautakuntiin liittyviin käytäntöihin. Kuntien käytännöt ovat kirjavat. Mikä sopii yhdelle alueelle, ei välttämättä sovi toiselle. Jätelautakunnan parhaita käytäntöjä on siten vaikea osoittaa, mutta monia hyviä käytäntöjä on tullut esiin tutkimustuloksissa.

Taulukossa 1 (Taulukko 1, s. 28) on yhteenveto yleisimmistä tuloksista. Kyselyn eri osuuksista erityisesti päätöksenteko ja viranhaltijan tehtävät, yhteistyö toiminta-alueen jätehuolto-yhtiön kanssa, jätelautakunnan toiminnan aloittaminen sekä vapaa sana toivat aineistoa, joilla jätelautakuntien toimintaa voitiin tutkia.

Yhteistyöllä on merkitystä jätehuollon toteuttamisessa. Tiivis yhteydenpito edistää kunnallisen jätehuollon toimivuutta ja kehitystä. Iso osa käytännön tietoa on jätehuolto-yhtiöllä, jota jätelautakunta tarvitsee päätöksenteon tueksi. Yhteistyön merkitys tuli keskeisenä esiin teoriaosuudessa ja kyselytutkimuksen tuloksissa se tuotiin myös esiin. Yhteistyöllä vaikutetaan keskeisesti kunnallisen jätehuollon toimivuuteen, joten se kannattaisi myös huomioida.

Yhteenvetona voisi mainita, että viranhaltijalle oli yleisesti delegoitu jätemaksuihin liittyvät tehtävät, mistä erityisesti jätemaksujen kohtuullistamispäätökset ja jätemaksujen maksuunpanot nousivat yleisesti esiin. Näiden lisäksi yleinen oli jätehuoltomääräyksistä poikkeaminen.

Päätöksenteossa keskeisesti nousivat esiin myös jätteenkuljetusjärjestelmistä päättäminen, sako- ja umpikaivolietteiden järjestelmän kehittäminen sekä jätetaksa. Lisäksi jätteenkuljetusjärjestelmistä päättäminen tuli esiin huolenaiheena muidenkin kysymysten tuloksissa. Jätelain uudistuksen myötä tulleet uudet käsiteltävät asiat tulivat siten siis esiin monessakin kohtaa. Monien intressien yhteensovittaminen ei todennäköisesti ole yksinkertaista, mutta kuitenkin välttämätöntä.

Taulukko 1. Yleisimmät tulokset.

Yleisimmät tulokset
Jätehuoltoyhtiön toiminnot sijoittuvat pääosin isäntäkuntaan. Isäntäkunta on asukasmäärältään isoin kunta
Sekä valtuutettuja ja varavaltuutettuja ja ei-valtuutettuja.
Jätelautakunnan poliittista edustavuutta ei käsitelty.
Otto-oikeus estetty sopimuksella.
Jätelautakunnan päätösasioissa jätetaksan määrittely, jätehuoltomääräysten tarkistaminen, jätehuoltomääräyksistä päättäminen, sekä jätteenkuljetusjärjestelmästä päättäminen.
Yleisimmät tehtävät viranhaltijalla jätehuoltomääräyksistä poikkeaminen, jätemaksujen kohtuullistamispäätökset ja jätemaksujen maksuunpano.
Kustannukset katetaan jätemaksuilla.
Yhteistyötä tehdään paljon jätehuoltoyhtiön kanssa, missä tiedotus tuli esiin keskeisenä. Päätöksenteossa voidaan tarvita tietoa jätehuoltoyhtiöltä.
Enemmistöllä ollut haasteita toiminnan aloittamisessa, missä kuntien käytäntöjen yhteensovittaminen eniten esiin tullut.
Kuntaliitokset vaikuttaneet alle puoleen vastaajista. Erityisesti jätehuoltomääräysten ja taksojen yhteensovitus sekä jätteenkuljetusjärjestelmien selvittely ollut tehtävinä.
Lisäksi merkittävänä seikkoina viranomaistehtävien hoito yhtenäistynyt, päätöksenteko nopeutunut sekä päätöksenteko etäännytnyt kuntalaisista.
Ennen jätelain uudistusta perustettujen jätelautakuntien toimintaan ei ole tullut merkittäviä muutoksia.

Jätelautakunnan etuja tuotiin esiin monipuolisesti. Merkittävänä seikkana voisi mainita, että päätöksenteon oli havaittu selkeytyneen ja tehostuneen. Jätelautakunnan toimintaa kehittäessä on hyvä ottaa huomioon, millaisia haasteita jätelautakunnat ovat kohdanneet. Merkittävimpänä kyselyn tulosten mukaan on kuntien käytäntöjen yhteensovittaminen, samoin kuin itsessään päätöksenteko ja jätelautakunnan tehtävät. Lisäksi edustajien valinta ja päätös kuljetusjärjestelmästä sekä roolien ymmärtäminen jätelautakunnan ja jätehuoltoyhtiön välillä tulivat esiin. Toisaalta taas haasteita oli koettu päätöksenteon etäännytmisessä kuntalaisista ja paikallistuntemuksessa. Kuten vastauksissa tuotiin esiin, kuntayhteistyö on tarpeellista. Näiden haasteiden selvittäminen vaatii kunnilta kommunikaatiota ja kompromisseja.

LÄHTEET

- Erikoissairaanhoidon laki, Erikoissairaanhoidon laki 1061/1989. 1.12.1989.
- Eränkö, L. 23.10.2012. Sähköpostihaastattelu 1. Vastaanottaja Kirsi Janatuinen. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 23.11.2012.
- Eränkö, L. 5.11.2012. Sähköpostihaastattelu 2. Vastaanottaja Kirsi Janatuinen. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 7.11.2012.
- Eränkö, L. 8.1.2013. Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto. Vastaanottaja Kirsi Janatuinen. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 10.1.2013.
- Eränkö, L. 5.2.2013. Opinnäytetyön teoriaosuudesta. Vastaanottaja Kirsi Janatuinen. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 18.2.2013.
- Eränkö, L. 2011a. Kuntien tehtävät muuttuvat vain vähän jätelain uudistuksessa. Muistio. pdf-tiedosto. Suomen Kuntaliitto. Viitattu 8.11.2012.
<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/yleiskirjeet-lausunnot/yleiskirjeet/2011/11802011/11802011-liitemuistio.pdf>
- Eränkö, L. 2011b. Luonnos yhteistä jätelautakuntaa koskeväksi johtosäännöksi. pdf-tiedosto. Suomen Kuntaliitto. Viitattu 23.11.2012.
<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/tyt/teknoimi/jatehuolto/Documents/Luonnos%20yhteist%C3%A4%20j%C3%A4telautakuntaa%20koskevaksi%20johtos%C3%A4%20s%C3%A4nn%C3%B6ksi.pdf>
- Forssan kaupunki 2012. Sopimus, johtosääntö ja hallintosäännön muutokset. pdf-tiedosto. Viitattu 19.12.2012
<http://dynastia.forssa.fi/djulkaisu/kokous/20121194-21-1.PDF>
- Forssan kaupunginhallitus 2011. Jätelautakunnan perustaminen § 111. 2.5.2011. Viitattu 29.11.2012.
<http://dynastia.forssa.fi/djulkaisu/kokous/20121194-21.HTM>
- Forssan kaupunginhallitus 2012. Jätelautakunnan perustaminen § 171. 11.6.2012. Viitattu 15.1.2013.
<http://dynastia.forssa.fi/djulkaisu/kokous/20121194-21.HTM>
- Forssan kaupunginvaltuusto 2012. Jätelautakunnan perustaminen § 46. 18.6.2012. Viitattu 15.1.2013.
<http://dynastia.forssa.fi/djulkaisu/kokous/20121194-21.HTM>
- Harjula, H. 2012. Otto-oikeus. Suomen Kuntaliitto. Viitattu 25.1.2013.
<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/laki/hallintojuridiikka/paatokset/otto-oikeus/Sivut/default.aspx>
- HE 199/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. pdf-tiedosto. Viitattu 8.1.2013.
[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/?\\${APPL}=\\${BASE}](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/?${APPL}=${BASE})

[=akirjat&\\${THWIDS}=0.36/1357641156_146283&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](#)

Innala, T. 5.3.2013. Jätteenkuljetusjärjestelmät jätehuoltoyhtiön osakaskunnissa. Vastaanottaja Kirsi Janatuinen. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 8.3.2013.

Jätelaitosyhdistys ry n.d. Vastuullista jätehuoltoa. Viitattu 15.1.2013. <http://www.jly.fi/>

JäteL, Jätelaki 646/2011. 17.6.2011.

Karstulan kunta n.d. Asuminen ja rakentaminen. Jätehuolto. Viitattu 14.1.2013. <http://www.karstula.fi/asuminen+ja+rakentaminen/jatehuolto/>

KuntaL, Kuntalaki 365/1995. 17.3.1995.

Nurmikolu, M. & Innala, T. 2013. Jätehuoltoviranomaisen päätös jätteenkuljetusjärjestelmästä. Yleiskirje. Suomen Kuntaliitto. pdf-tiedosto. Viitattu 6.3.2013. <http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/yleiskirjeet-lausunnot/yleiskirjeet/2013/5802013y/5802013.pdf>

Pohjanmaan jätelautakunta n.d. Jätehuoltomääräykset 1.1.2013. pdf-tiedosto. Viitattu 4.2.2013. <http://www.ekoso.fi/docs/maaraykset2013.pdf>

Suomen Kuntaliitto 2011. Uuden jätelain täytäntöönpano etenee. Viitattu 8.1.2013. <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2011/Sivut/jatelaki-taytantonpano.aspx>

Suomen Kuntaliitto 2012a. Jätetaksa ja jätemaksu. Viitattu 18.2.2013. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/yty/jatehuolto/jatetaksa/Sivut/default.aspx>

Suomen Kuntaliitto 2012b. Uusi jätelaki. Viitattu 8.1.2013. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/yty/jatehuolto/jatelakiuudistus/Sivut/default.aspx>

Suomen Kuntaliitto 2012c. Jätetaksojen tarkistamisesta. Viitattu 7.1.2012. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/yty/tekntoimi/jatehuolto/jatetaksa/jatetaksat-tarkistus/Sivut/default.aspx>

Suomen Kuntaliitto n.d.a. Kuntien yhteistoiminta. Viitattu 14.11.2012. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/laki/hallintojuridiikka/kuntien-yhteistoiminta/Sivut/default.aspx>

Suomen Kuntaliitto n.d.b. Perintä. Julkisoikeudelliset saatavat. Viitattu 7.1.2013. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/laki/yksityisoikeus/perinta/julkisoikeudelliset-saatavat/Sivut/default.aspx>

Tasa-arvoL, Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986. 8.8.1986.

Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012. 19.4.2012.

Valtiovarainministeriö n.d. Kuntien yhteistoiminta. Viitattu 13.11.2012.
http://www.vm.fi/vm/fi/15_kunta_asiat/065_kuntien_yhteistoiminta/index.jsp

Ympäristöministeriö 2012. Ajankohtaista jätelain uudistuksesta. pdf-tiedosto. Viitattu 3.12.2012.
<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=136252&lan=en>

YmVM 23/2010 vp. Hallituksen esitys jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. 4.3.2011.

YSL, Ympäristönsuojelulaki 86/2000. 4.2.2000.

KYSELYLOMAKE

Jätelautakuntien käytännöt

Taustakysymykset

1. Mikä on jätelautakuntanne nimi? *

2. Minkä jätahuoltoyhtiön toiminta-alueella jätelautakuntanne on viranomaisena? *

3. Minä vuonna jätelautakuntanne aloitti toimintansa? *

Jätelautakunnan perustaminen ja toiminta

4. Millä perusteella alueen kunnat valitsivat kuntien yhteisen toimielimen eli jätelautakunnan kuntayhtymän sijasta? Voitte valita useita vastauksia. *

- Jätelautakunta sopii toiminta-alueen rakenteeseen.
- Jätelautakuntatyöskentely tehostaa päätöksentekoa.
- Jätahuoltoyhtiön ehdotuksesta.
- Ei vastausta.
- Muusta syystä, miksi?

5. Millä perusteella isäntäkunta valittiin vaihtoehtoina olleista kunnista? Voitte valita useita vastauksia. *

- Isäntäkunta on asukaslähtöisin isoin kunta.
- Jätahuoltoyhtiön toiminnot sijoittuvat pääosin isäntäkuntaan.
- Muulla perusteella, millä?

6. Millä perusteella jätelautakuntanne puheenjohtajuus ja varapuheenjohtajuus valitaan jätelautakunnan sopimuksen mukaan? *

- Puheenjohtajuus ja varapuheenjohtajuus vaihtelevat eri kuntien välillä.
- Puheenjohtajuus ja varapuheenjohtajuus ovat aina samoilla, sopimuksessa määritetyillä kunnilla. Puheenjohtajuus ja varapuheenjohtajuus eivät ole samalla kunnalla.
- Muuten, miten?

25% valmiina

Jätelautakunnan edustus ja jäsenmäärä

7. Onko joka jäsenkunnasta jäsen jätelautakunnassanne? *

- Kyllä
- Ei

8. Montako jäsentä jätelautakunnassanne on jätelautakunnan sopimuksen mukaan? *

9. Millainen jätelautakuntanne kokoonpano on jätelautakunnan sopimuksen mukaan? *

- Kaikki valtuutettuja
- Kaikki valtuutettuja ja varavaltuutettuja
- Sekä valtuutettuja ja varavaltuutettuja ja ei-valtuutettuja
- Kaikki ei-valtuutettuja

10. Kuinka jätelautakuntanne poliittinen edustavuus on käsitelty jätelautakunnassanne? *

- Jäsenkuntien välisin neuvotteluin.
- Jätelautakunnan poliittista edustavuutta ei käsitelty.
- Ei vastausta.

Otto-oikeuden käyttäminen

11. Kuinka huomioitte isäntäkunnan otto-oikeuden jätelautakuntanne sopimuksessa? Otto-oikeudella tarkoitetaan kuntalain 51 § asian ottaminen ylempään toimielimen käsiteltäväksi. *

- Isäntäkunnalla on otto-oikeus.
- Otto-oikeus estettiin sopimuksella.
- Asiaa ei käsitelty.

12. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen "Isäntäkunnalla on otto-oikeus", mihin asioihin isäntäkunnalla on otto-oikeus jätelautakunnan päätöksenteossa? Mainitkaa tärkeimmät, kiitos.

50% valmiina

Päätöksenteko ja viranhaltijan tehtävät

13. Mitkä ovat merkittävimmät päätösesasiat jätelautakuntanne toimikautena? *

14. Mitkä ovat merkittävimmät tehtävät, jotka jätelautakuntanne on osoittanut jätelautakuntanne viranhaltijalle? *

Jätelautakunnan kustannukset

15. Miten jätelautakuntanne kustannukset korvataan toiminta-alueellanne? *

Yhteistyö toiminta-alueen jätahuoltoyhtiön kanssa

16. Missä määrin toiminta-alueenne jätahuoltoyhtiö tekee yhteistyötä jätelautakuntanne kanssa? *

- Paljon
- Jonkin verran
- Vähän
- Ei ollenkaan

17. Jos toiminta-alueenne jätahuoltoyhtiö tekee yhteistyötä jätelautakuntanne kanssa, millaista yhteistyötä teette?

75% valmiina

Jätelautakunnan toiminnan aloittaminen

18. Oliko jätelautakuntanne toiminnan aloittamisessa haasteita? *

- Kyllä
 Ei

19. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen "Kyllä", millaisia haasteita jätelautakuntanne toiminnan alettua ilmeni? Voitte valita useita vastauksia.

- Jätelautakunnan tehtävät kokonaisuudessaan.
 Jätelautakunnan päästöksenteko.
 Kuntien käytäntöjen yhteensovittaminen.
 Muu/multa, mitä?

Kuntaliitokset

20. Ovatko kuntaliitokset vaikuttaneet jätelautakuntaanne? *

- Kyllä
 Ei

21. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen "Kyllä", miten kuntaliitokset ovat vaikuttaneet jätelautakuntaanne?

Vapaa sana

22. Omat kommentitne jätelautakuntien toimintaan liittyen.

Ennen jätelain uudistusta (jätelaki 646/2011) perustetut jätelautakunnat

23. Ovatko jätelautakuntanne tehtävät muuttuneet, kun uusi jätelaki astui voimaan 1.5.2012? Jos tehtävät ovat muuttuneet, miten?

Kiitän vilpittömästi kyselyyn vastaamisestanne!

24. Jos mieleenne tuli jotain kommentoitavaa itse kyselystä, voitte lisätä ne tähän.

100% valmiina

SAATE

Kysely kuntien yhteisille jätelautakunnille

Arvoisa vastaanottaja,

ohessa oleva kysely on osa opinnäytetyötä, jossa selvitetään jätelain (Jätelaki 17.6.2011/646) myötä tullutta muutosta kunnan jätehuoltoviranomaisessa.

Alla olevan linkin kautta avautuu kysely, jonka avulla pyritään selvittämään kuntien yhteiseen jätelautakuntaan liittyviä toimintatapoja. Kyselyn avulla selvitetään muun muassa kuinka jätelautakuntatyöskentely on alkanut toimia ja mitä jätelautakuntien toimintaan kuuluu. Kyselyyn vastaamalla on mahdollisuus tuoda esiin omia kommentteja jätelautakunnan toiminnasta.

Kysely koostuu kolmesta taustakysymyksestä ja 20 teemoitellusta kysymyksestä. Osa kysymyksistä ovat avoimia, joihin voitte vastata merkittävimpinä pitämänne seikat. Lopuksi voitte kommentoida itse kyselyä.

Kysely soveltuu sekä ennen että jälkeen jätelain uudistusta aloittaneelle kuntien yhteiselle jätelautakunnalle. Vastaaminen kestää 10–20 minuuttia. Voitte vastata kyselyyn yhden kerran.

Aihe on ajankohtainen ja kuntien yhteisten jätelautakuntien toimintatavat uusia. Vastauksenne ovat arvokkaita tutkimuksessa. Antamanne tiedot ovat luottamuksellisia.

Opinnäytetyö julkaistaan keväällä 2013, missä kyselyn vastaukset analysoidaan anonymisti. Jätelautakuntanne nimi ja alueellanne toimivan jätehuoltoyhtiön nimi eivät tule esiin kyselyn vastauksia analysoidessa.

Tämä sähköposti ja kysely lähetettiin ensisijaisesti jätelautakunnan esittelijälle. Jos koette tarpeelliseksi, voitte vastata kyselyyn jätelautakuntanne kanssa yhdessä.

Vastausaikaa kyselyyn on reilu kuukausi. Kysely sulkeutuu 15.12.2012.

Jos mieleenne tulee jotain kyselyyn liittyen, voitte ottaa yhteyttä kyselyn toteuttajaan:

Kirsi Janatuinen

kirsi.janatuinen@student.hamk.fi

(puhelinumero)

